



**GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN**

IFRÅGASATT VÅLDTÄKT

En studie om kvinnors klädsel har någon betydelse vid våldtäktsrättegång

Författare: Saman Paknejad

HT 2011

Handledare: Gösta Westerlund

Ämne: Straffrätt

Innehållsförteckning

Förkortningar	4
1. Inledning.....	5
1.1 Introduktion	5
1.2 Syfte och frågeställningar	6
1.3 Avgränsning.....	6
1.4 Teori och metod.....	6
1.5 Disposition.....	7
2. Bakgrund	8
2.1 Genusrättsvetenskap	8
2.2 Rättssociologi	9
2.3 Exempel ur verkligheten	11
2.4 Våldtäktslagstiftningen	13
3. Resultat	16
3.1 Rättsfallsundersökning.....	16
3.1.1 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 996-10	16
3.1.2 Göteborgs tingsrätt Mål nr B 3791-10	17
3.1.3 Göteborgs tingsrätt Mål nr B 12369-10	19
3.1.4 Göteborgs tingsrätt Mål nr B 13712-10	22
3.1.5 Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 16225- 10.....	23
3.1.6 Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 15619- 10.....	25
3.1.7 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 13796- 10	27
3.1.8 Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 18300- 10.....	29
3.1.9 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14180- 09	30
3.1.10 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14276- 10	33
3.1.11 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14727- 10	37

3.2 Enkätundersökning av Amnesty.....	39
4. Slutlig analys och reflektion	43
5. Källförteckning	48

Förkortningar

A a s	Anfört arbete sidan
BrB	Brottsbalken
HD	Högsta Domstolen
JK	Justitiekanslern
Hovr	Hovrätten
LPT	Lagen om psykiatrisk tvångsvård
NJA	Nytt juridiskt arkiv
Prop	Proposition
RB	Rättegångsbalken
RF	Regeringsformen
TR	Tingsrätten

1. Inledning

1.1 Introduktion

Historiskt sett har kvinnan alltid varit det svagare könet. Om man går långt bak i tiden kan man se att de olika världsreligionerna på ett kraftfullt sätt har dominerat över hur en kvinna ska bete sig samt klä sig. Kvinnan som ett sexobjekt har alltid varit ett stort problem för många kvinnor i världen. Bara för att ta ett exempel sägs det att världens äldsta yrke är prostitution och det är väldigt sorglig historik för en kvinna. För att återkoppla till kvinnans status i samhället kan man nämna att kvinnorna fick rösträtt i Sverige 1921, alltså med andra ord mindre än hundra år sedan. Min förhoppning har varit att kvinnor ska inneha en stabilare och starkare position i samhället idag. Trots stora förbättringar är kvinnors position i samhället trots detta långt ifrån lika stark som mäns.

Intresset för detta uppsatsämne fick jag för 1,5 år sedan, då jag läste en tidningsartikel där man hade intervjuat människor angående en våldtäkt som hade skett. Frågan som ställdes i denna artikel var:

Ska kvinnor tänka på hur de klär sig för att de inte ska riskera att uppmuntra eller väcka lust hos män, då detta kan leda till att de blir våldtagna?

Många svar som kom in på grund av denna artikel var skrämmande. Många personer tyckte att en kvinna bör tänka på hur de klär sig då det kan leda till att de blir offer för våldtäkt. Jag kunde inte förstå hur människor kunde uttala sig på det sättet. Frågan som jag ställde mig själv var, ska kvinnor i vårt öppna, fria samhälle ta hänsyn till våldtäktsmäns lust för att de ska inte riskera bli våldtagna? Ska man tänka på risken att bli våldtagen vid val av kläder, vid köp av kläder eller hur man betar sig? Mitt svar är ett absolut nej. Jag blev väldigt upprörd över att det kunde komma sådana uttalanden i dagens Sverige, där vi anses vara så långt komna i jämställdhet och demokrati.

Frustrationen fanns inom mig i ett par dagar och med hänsyn till att jag studerar juristprogrammet började tankarna gå mot hur det ser ut i våra domstolar, alltså kan det finnas domare, advokater, åklagare eller nämndemän som har liknande åsikter. Bara tanken på att det kunde vara så gjorde mig genast väldigt rädd. Det scenario som snurrade i mitt huvud var, kan det vara så att en domare anser att det är till nackdel för en kvinna som är målsägande i ett våldtäktsmål om hon har varit "lätt-

klädd” vid tidpunkten för våldtäkten? Jag bestämde mig då för att detta är någonting som jag vill undersöka närmare.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka om domstolen på något sätt tar hänsyn till hur en kvinna har klätt sig vid en våldtäkt. Frågan som jag ska försöka besvara är om detta har någon betydelse vid bedömningen av skuldfrågan i våldtäktsmål. Jag ska även undersöka om det finns andra faktorer som kan försämra kvinnans situation som offer i ett våldtäktsmål.

1.3 Avgränsning

Det finns flera olika typer av sexualbrott i 6 kap. BrB. Jag har dock valt att inrikta min uppsats på våldtäkt mot vuxna, där offret är en kvinna och förövaren en man. De rättsfall som har studerats kommer endast från tingsrätter.

1.4 Teori och metod

Jag kommer först och främst att använda mig av ett genusrättsvetenskapligt perspektiv i min analys av min frågeställning. Denna teori stöder min uppfattning om att kvinnan är en svagare part i en våldtäktsrättegång, eftersom genusrättsteoretiker beskriver förekomsten av en övergripande manlig norm i samhället som benämns den manliga hegemonin, vilken avspeglas även i rättssystemet. Även ett rättssociologiskt perspektiv kommer att appliceras. Detta sker för att lyfta fram att faktorer som egentligen inte har haft med skuldfrågan i ett aktuellt rättsfall att göra, men som trots detta kan ha haft påverkan. Jag kommer dock inte att fördjupa mig i samtliga sociala och samhällsliga aspekter i rättssociologin, utan använda mig av de delar som berör uppsatsens frågeställning.

Med hänsyn till att jag ska göra en undersökning angående hur skuldfrågan i våldtäktsmål behandlas i domskälen, kommer jag huvudsakligen att använda mig av en empirisk rättsfallsundersökning. Fokus kommer huvudsakligen att ligga på att analysera de elva rättsfall som jag har valt från Göteborgs tingsrätt utifrån frågeställningen

om kvinnans klädsel har haft någon betydelse i rättegången när det kommer till bedömningen i skuldfrågan. Rättsfallen är utvalda för att stämma överens med avgränsningen för uppsatsen, det vill säga att de rör åtal för våldtäkt begångna av män mot vuxna kvinnor, och de omfattar både friande och fällande domar. Jag har sammanlagt läst sjuttio två domar, men för att kunna genomföra min analys har jag valt ut elva rättsfall där omständigheterna inte är sekretessbelagda. Jag bedömde också att detta antal rättsfall utgör ett rimligt antal för den här uppsatsens omfattning. I min analys kommer jag att utgå från såväl det genusrättsvetenskapliga som det rättssociologiska synsättet, som ovan nämnts.

I bakgrundsdelen kommer jag att sammanställa uppgifter från litteratur om genusrättsvetenskap och rättssociologi, relevanta exempel från rättsfall och litteratur samt fakta om våldtäktslagstiftningen utifrån förarbeten och doktrin. Jag ska även redogöra för en enkätundersökning som Amnesty har gjort. Ändamålet med användningen av denna enkät är att få en bild av vad de 2600 intervjuade anser om kvinnans ansvar vid en våldtäkt. Detta är vad jag undersöker i denna uppsats och enkäten ger en samhällelig dimension på frågan, som kompletterar rättsfallsundersökningen.

1.5 Disposition

Uppsatsen är indelad i fyra olika avsnitt, vilket syftar till att ge innehållet en tydlig struktur. De fyra delarna har rubrikerna *Inledning*, *Bakgrund*, *Resultat* och *Slutlig analys och reflektion*.

Inledningsavsnittet presenterar ämnet för uppsatsen samt syfte, metod och frågeställningar för densamma. I det följande bakgrundsavsnittet ges en orientering i genusrättsvetenskapen och rättssociologin samt exempel på hur dessa teorier förhåller sig till verkliga fall, för att ge läsaren en grund att stå på inför den centrala rättsfallsundersökningen. Här presenteras också lagstiftningen kring våldtäkt.

Resultatavsnittet innehåller genomgången av min rättsfallsundersökning, där jag redovisar omständigheterna, tingsrättens bedömning samt min egen analys fall för fall samt en enkätundersökning från Amnesty. Avslutningsvis kommer avsnittet med min egen analys av det redogjorda materialet samt mina egna reflektioner om ämnet.

2. Bakgrund

2.1 Genusrättsvetenskap

Nedan följer en genomgång av grunden för min teoretiska analys och hur genusrättsvetenskapen betraktar det område som står i centrum för denna uppsats.

Enligt genusrättsvetenskapen är den manliga normen djupt rotad i samhällsstrukturerna och gör därför det kvinnliga till något avvikande och motsatt, till och med i rättssystemet.¹ Det manliga könet har länge varit det objektiva och allmängiltiga i den rättsliga normgivningen, vilket fått till följd att det kvinnliga könet intagit den motsatta positionen i juridiken, det vill säga det subjektiva och icke-allmängiltiga. Den manliga normen är ett begrepp som används för att uttrycka det faktum att det framför allt är mäns uppfattningar, behov och konflikter som är nedfällade i rätten. Normen kan ses som en del av den kulturella hegemonin.²

Att påstå att alla som arbetar i rättens salar är män med typiskt manliga åsikter är felaktigt. Idag är drygt 40 procent av domarkåren kvinnor³ och många manliga som kvinnliga domare har utvecklat sina åsikter och inställningar i takt med samhällsförändringen. Så kan man då fortfarande tala om en manlig rättshegemoni?

En företeelse i samhället som genusteoretiker beskriver som ”den doxiska anslutningen” kan identifieras även på det rättsliga området. Teorin om den doxiska anslutningen går ut på att den manliga hegemonin inte enbart upprätthålls av de män som stöds utav den, utan även andra individer och grupper i samhället. Man menar att många män som kanske egentligen inte stödjer en manlig hegemonisk samhällsstruktur ändå sällar sig till den och drar nytta av den. Kvinnor kan göra det samma genom att acceptera, rätta sig efter, och därmed stödja denna struktur, till exempel genom att anta en stereotypiskt manlig inställning när hon når en chefsposition.⁴

Enligt denna teori sällar sig alltså även kvinnor till den manliga hegemonin och antar dess normer för att vinna acceptans och erkännande. Detta skulle kunna förkla-

¹ Gunnarsson, Svensson, *Genusrättsvetenskap*, s. 185

² Gunnarsson, Svensson, *Genusrättsvetenskap*, s.206

³ SCB, *På tal om kvinnor och män*, s.109

⁴ A a s. 206

ra varför även kvinnliga domare och deltagare i rätten anser att kvinnans person och beteende kan verka förmildrande för mannens agerande. Samma sak skulle rimligtvis kunna vara fallet för de män som *inte* bär på en förlegad kvinnosyn och som inte anser att kvinnan bär skuld till övergreppet. Få personer skulle nog egentligen anse att det är en manlig norm som styr, eftersom det manliga, som ovan nämnts, utgör det grundläggande och objektiva i rätten.

Den manliga hegemonins normer syns mest uppenbart i lagtextens formuleringar där man alltid utgår från persona ”han” och endast ”hon”, där lagregeln enbart gäller kvinnor. Mannen sätter alltså standarden. Det är dock inte alltid som gällande rätt regleras i lag, utan mycket styrs av andra normer och principer. Att olämpliga frågor gällande ovidkommande omständigheter ska stoppas är en sådan princip,⁵ men det specificeras inte exakt vad för frågor det rör sig om. Här finns utrymme för tolkning, och här visas den manliga hegemonin starkt. Gunnarsson och Svensson menar vidare att ”Den manliga normen präglar lagstiftningen på olika sätt, inte bara vad som regleras och hur utan också hur lagen tillämpas.”⁶

Utifrån en genusrättsvetenskaplig tolkning av sexualbrottsreglerna i brottsbalkens 6 kap är den manliga överordningen tydlig i reglernas tillämpning och konstruktion, då kvinnan måste göra motstånd och visa för mannen att hon avböjer hans sexuella inbjudan för att tvång ska anses ha förelegat, såvida hon inte är i ett hjälplöst tillstånd. Kvinnan är alltså det passiva objektet som är tillgänglig tills hon avskärmar sig och mannen är det aktiva subjektet som är påstridig tills han stoppas och först då förväntas han ta ett steg tillbaka. Gunnarsson och Svensson uttrycker att ”Enligt radikalfe-minismen är sexualbrott uttryck för mäns makt över kvinnor.”⁷

2.2 Rättssociologi

Min andra teoretiska utgångspunkt introduceras i det följande.

I regeringsformen 1 kapitlet 9 § kan man utläsa:

⁵ Gunnarsson & Svensson s.205

⁶ A a, s.206

⁷ A a s.211

”Domstolar samt förvaltningsmöjligheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttaga sakligt och opartiskt”

Rättsociologerna Diesen och Lernestedt menar att domstolar inte följer detta, utan att det finns positiva och negativa faktorer som spelar in i trovärdigheten eftersom det är de personliga egenskaperna, deras status och beteende och inte brottet som sätts i fokus. De anser att det går att utforma en tabell efter vilka förutsättningar som värderas i rätten. Det är två tabeller, en för kvinnan och en för mannen, över positiva och negativa faktorer som har med deras trovärdighet att göra. Här nedan spaltas de olika faktorerna upp om vad som anses vara positivt och negativt för personer som blir våldtagna eller våldtar⁸:

Kvinnans positiva faktorer	Mannens negativa faktorer
Hög social status	Kriminellt belastad
Nykter	Alkohol-/drogmissbrukare
Stigande ålder	Berusad
Ingen relation till mannen	Socialgrupp 3/Invandrare
Kvinnans negativa faktorer	Mannens positiva faktorer
Utmanande klädd	Tidigare ostraffad
Promiskuöst klädd	Socialt etablerade
Prostituerad	Stigande ålder
Berusad	Socialgrupp 1

Ett kvinnligt våldtäktsoffer har, enligt denna tabell, de bästa förutsättningarna att bli trodd i en rättegång om hon besitter samtliga av de positiva faktorerna för en kvinna medan gärningsmannen har alla de negativa faktorerna för en man. Det motsatta gäller, det vill säga att gärningsmannen får den optimala möjligheten att bli trodd – och friad – om scenariot är det motsatta, alltså att kvinnan har alla de negativa faktorerna och mannen har alla de positiva. Däremellan finns en rad olika mellanlägen där de olika faktorerna balanseras mot varandra vid bedömningen av trovärdigheten hos den tilltalade och målsäganden i enskilda fall.

⁸ Diesen & Lernestedt s.219

Även rättssociologerna Abbott och Wallace menar att försvarsadvokater fokuserar på kvinnornas livsstil. Dessa advokater försöker, genom att ställa olika typer av irrelevanta frågor som inte har med brottet att göra till kvinnor i våldtäktsrättegångar, att visa att kvinnorna uppmuntrade till våldtäkt.⁹

En kvinna som är lättklädd riskerar att uppfattas som promiskuös och sexuellt frigjord. Vi lever i ett väldigt översexualiserat samhälle där kvinnor och män ständigt möts av lättklädda kvinnor på TV, i reklam med mera, vilket också avspeglar sig i samhället. Media målar också ofta upp en bild av kvinnan att hon är vacker, villig och förförisk och är ett objekt för mannen att skåda.

Kvinnans kropp är till för att behaga och den förmedlar sexuella löften och bilden av den perfekta kvinnan används i reklam för allt från försäljning av bilar till tidningar,¹⁰ men om denna vackra förföriska kvinna blir ett offer i rättsliga sammanhang får hon stå sitt eget kast. Det finns en uppfattning hos många att en kvinna kan förföra män genom sitt utseende och med detta beteende kan hon själv förorsaka att hon blir våldtagen.¹¹

2.3 Exempel ur verkligheten

Nedan följer några konkreta exempel ur verkligheten rörande våldtäkt, där såväl genusrättsvetenskapens teori om hur lagen tillämpas till kvinnans nackdel som rättssociologins teori om att ovidkommande omständigheter som missgynnar kvinnan tas upp i våldtäktsmål tydligt framträder. Inledningsvis citerar jag några rättsfall där domstolen har tagit upp kvinnans beteende eller utseende:

*Hon var klädd i svarta kläder, tajts, tröja och skinnjacka samt höga stövlar. Hon vägde vid denna tidpunkt 100 kilogram.*¹²

*Tidigare under kvällen hade flickorna varit hemma hos [ett vittne] där de bl. a. sminkat sig och gjort sig klara för att gå ut.*¹³

*Hon hade på sig de kläder hon lämnat kvar i lägenheten, dvs. en topp, jeans, underbyxor och trosor.*¹⁴

*Hon hade en vit t-shirt med texten "Claire" och ett par trosor på sig.*¹⁵

⁹ Abbott & Wallace s. 282

¹⁰ A a s. 189

¹¹ A a s. 282

¹² B 235-08, Södertörns tingsrätt, 2008-02-13

¹³ B 2307-06, Stockholms tingsrätt, 2007-11-28, s. 3

¹⁴ B 9809-07, Södertörns tingsrätt, 2007-11-28, s. 9

Flertalet ytterligare exempel finns från domskäl där kommentarer om målsägandens korta kjol, hennes tidigare öknamn i skolan eller om hon ens har fullgjort grundskolan¹⁶ indikerar att det finns många drag hos en kvinna som kan ursäkta att en man utsätter henne för övergrepp. Om man ska tro att rätten har agerat korrekt i de här målen finns det mycket en kvinna kan företa sig som gör att hon förtjänar att bli våldtagen.

Ett annat belysande och ganska typiskt exempel är att information rörande kvinnans tidigare sexuella liv tas upp i domstolens resonemang. I det uppmärksammade så kallade Stureplansmålet¹⁷ anförde försvaret till nackdel för kvinnans trovärdighet att hon tidigare hade haft frivillig sex med våldsinslag med de båda männen. De båda tilltalade hade därför inte haft anledning att tro annat än att kvinnan ville delta i sådan sex med dem även vid detta tillfälle. Exemplet visar på en tydligt förlegad och snedvriden syn på kvinnlig sexualitet.

Normen i Stureplansmålet var mannen och vad han har uppfattat, inte kvinnan och vad hon har uttryckt. Man ursäktar männens agerande genom att anse att kvinnans nej den här gången inte kan tas på allvar, eftersom hon tidigare har haft frivillig sex med de båda inkluderande våldsinslag. Hon hade även tidigare varit tillsammans med andra män. Man menade således att en kvinna som en gång har sagt ja mer eller mindre alltid är tillgänglig. Gösta Westerlund, universitetslektor i straffrätt, kommenterar istället målet med att säga: ”Hon om någon borde veta var gränsen går, eftersom hon tidigare har varit med på hårdhänt sex, med de båda tilltalade”. Detta måste även männen ha insett. De skulle därför genast ha avbrutit i samma stund som kvinnan förklarade, att hon inte längre ville vara med. Då de inte gjorde detta, har de därför gjort sig skyldiga till våldtäkt.

Ett argument som ofta framförs för att visa skepsis gentemot brottsoffer är att en inskränkning i rättssäkerheten för en misstänkt kan leda till ett frihetsberövande, medan samma brist i rättssäkerheten för offer inte leder till lika stora konkreta ingrepp i deras tillvaro. Detta är dock ett föga starkt argument i det här sammanhanget, då många sexualbrottsoffer upplever rättegången som ett andra övergrepp.¹⁸ Dessutom kan denna brist reproduceras på samhällsnivå, genom att kvinnor överlag upplever att deras skydd mot övergrepp blir svagare och att prövningen i rätten knappt gör att

¹⁵ B 327-07, Nacka tingsrätt, 2007-04-03, s. 5

¹⁶ NJA 1991 s.83, DB 1832-98 Södertälje tingsrätt

¹⁷ B3806-07 Svea Hovrätt

¹⁸ Wennstam , *Flickan och skulden*, s.191

det är värt att anmäla. De uttalanden som gjorts har åsyftat rättssäkerheten för de misstänkta och snarare förespråkat en skärpning av beviskraven,¹⁹ i enlighet med de senaste årens pågående projekt för anklagades rättssäkerhet. Detta leder troligen till att frågorna som ställs i rätten till offret blir skarpare snarare än mildare.

De nedvärderande och påträngande frågorna ställs i regel huvudsakligen av två anledningar. Den första är att pressa målsäganden för att mäta hennes trovärdighet. Den andra anledningen är att försöka skada hennes trovärdighet genom att förnedra henne och få henne att framstå som oseriös. Man försöker, enklare uttryckt, få henne att framstå som en ”dålig flicka”.

Likväl kan man här identifiera två indikatorer på den manliga överordningen i rätten. Den första är att frågorna över huvud taget får ställas och inte stoppas. Den andra är att rätten många gånger fäster vikt vid frågorna och de omständigheter som dessa är ägnade att provocera fram. Det finns alltså ett tolkningsutrymme i lagstiftningen för vad som utgör olämpliga frågor som är irrelevanta för målet. Dessa tolkas enligt manliga normer, där främst en manlig syn på kvinnor och sexualitet får dominera. Samma tolkningsutrymme finns i rättsalarna när ordföranden ska avgöra vilka frågor som får respektive inte får ställas. Även här görs detta utifrån en manlig norm, där mycket pekar på att ovidkommande omständigheter istället blir förmildrande omständigheter för mannen vid skuldfrågebedömningen.

2.4 Våldtäktslagstiftningen

För att jag på ett tydligt sätt ska kunna göra en bedömning angående våldtäkt och skuldfrågan, är det viktigt att först redogöra för den nuvarande sexualbrottslagstiftningen. Brottet våldtäkt återfinns i 6 kap. 1§ BrB och lyder:

”Den som genom misshandel eller annars med våld eller genom hot om brottslig gärning tvingar en person till samlag eller till att företa eller tåla en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt till fängelse i lägst två och högst sex år.

Detsamma gäller den som med en person genomför ett samlag eller en sexuell handling som enligt första stycket är jämförlig med samlag genom att otillbörligt utnyttja att personen på grund av medvetlöshet, sömn, berusning eller annan drogpåverkan, sjukdom, kroppsskada eller psykisk störning eller annars med hänsyn till omständigheterna befinner sig i ett hjälplöst tillstånd.

¹⁹ Axberger, mfl, *Felaktigt dömda – rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt*

Är ett brott som avses i första eller andra stycket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse som mindre grovt, döms för våldtäkt till fängelse i högst fyra år.

Är brott som avses i första eller andra stycket att anse som grovt, döms för grov våldtäkt till fängelse i lägst fyra och högst tio år. Vid bedömning av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om våldet eller hotet varit av särskilt allvarlig art eller om fler än en förgripit sig på offret eller på annat sätt deltagit i övergreppet eller om gärningsmannen med hänsyn till tillvägagångssättet eller annars visat särskild hänsynslöshet eller råhet”.

År 2005 genomfördes en genomgripande reformering av sjätte kapitlet i BrB. Det var i samband med detta som straffbestämmelsen fick sin nuvarande lydelse. Brottet kan utföras av både kvinnor och män, och övergreppen kan vara såväl heterosexuella som homosexuella. Det finns inga gränser avseende relationer, eller bristen på en sådan, i förhållandet mellan offer och gärningsman. Om det är ett barn under 15 år som utsätts för sexuellt övergrepp tillämpas emellertid istället 6 kap. 4§ BrB.

Våldtäkt kan begås genom påtvingat samlag eller gärningar som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är att jämföra med ett påtvingat samlag. Det finns inget krav på att samlaget är fullbordat, utan det räcker med att mannens och kvinnans blottade könsdelar har kommit i beröring med varandra, utan att penetrering skett. Våldtäktsbrottet är begränsat till den typen av sexuella handlingar som med hänsyn till kränkningens art och omständigheterna i övrigt är jämförliga med samlag. Som exempel på detta kan nämnas orala och anala samlag, samt när man vidrör offrets analöppning med sitt könsorgan eller tvingar offret att suga på det. Även att föra in något föremål eller kroppsdel i offrets underliv kan vara tillräckligt. Det har även betydelse om övergreppet varit förenat med smärta samt hur länge det varat.

Våld eller hot ska enligt första stycket ha varit en förutsättning för att gärningen kunde genomföras. Det finns däremot inga krav på att offret ska ha gjort motstånd eller protesterat, eller på annat sätt ha visat att han eller hon varit tvingad. Om gärningsmannen inte uppfattat det som att offret varit tvingad kan dock gärningsmannen gå fri från ansvar på grund av bristande uppsåt.

I bestämmelsens andra stycke bestraffas de fall där offret inte tvingats, eftersom han eller hon befann sig i ett hjälplöst tillstånd. Det kan vara den som är medvetlös, sovande, berusad eller påverkad av andra droger än alkohol, sjuk, skadad eller psykiskt störd som är i ett sådant hjälplöst tillstånd att kravet på tvång inte

skulle kunna uppfyllas.

Vid bedömningen av om våldtäkt har begåtts, saknar det betydelse vem som tog initiativet till den sexuella handlingen, eller hur ett eventuellt hjälplöst tillstånd har uppkommit. Det avgörande är i stället om gärningsmannen har utnyttjat situationen på ett otillbörligt sätt.

3. Resultat

3.1 Rättsfallsundersökning

Jag kommer under denna rubrik att redogöra för ett antal rättsfall från tingsrätten där jag kommer att göra en bedömning av rättsfallen med hänsyn till min frågeställning om huruvida kvinnans klädsel kan ha haft betydelse i bedömningen av skuldfrågan.

3.1.1 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 996-10

Omständigheter

Den tilltalade åkte under 2000-talet till sitt hemland och gifte om sig med en kvinna som hade en dotter på 18 år. Den tilltalade och hans nya fru bestämde sig för att flytta till Sverige, där den tilltalade har uppehållstillstånd och har bott sedan 1985. Dottern till kvinnan som den tilltalade gifter sig med följde med till Sverige med förhoppning om att få ett bättre liv samt möjlighet till att studera.

Det som sedan skedde var att den tilltalade tillät styvdottern att gå i skolan sporadiskt och följde med henne dit när hon fick gå, eftersom styvdottern inte fick prata med andra människor. Det skulle sedermera visa sig att detta beteende bara var början. Efter ett tag började den tilltalade att gå in i styvdotterns rum och göra närmanden. Till en början ville han suga på målsägandens bröst, sedan fortsatte det med att han stoppade in sin hand i hennes byxor för att sedan tvinga henne att suga av honom och bespruta henne med sin sperma över ansiktet. Detta pågick ett tag. Styvdottern fick ingen hjälp av modern, då modern sade att det var bättre att den tilltalade gjorde dessa saker med henne än att andra skulle göra det. Den tilltalade hade hyrt lägenheten där de bodde i andra hand och hyresvärden blev den som hjälpte målsäganden att anmäla.

Tingsrättens bedömning

I det här rättsfallet gör tingsrätten en bedömning av att trovärdigheten. Uppgifterna som målsäganden lämnar anses som trovärdiga, trots att det inte finns någon teknisk bevisning som stödjer hennes berättelse. Tingsrätten utgår ifrån målsägandens utsaga vid skuldfrågebedömningen. Det anses finnas starka skäl att tro på målsäganden,

eftersom hennes historia följer en rak linje rätt igenom från förhör med polisen fram till huvudförhandlingen. I det här rättsfallet döms den åtalade till 4 års fängelse för våldtäkt enligt 6 kap 1 § första stycket BrB.

Egen analys

Med hänsyn till den frågeställning som jag har och bakgrunden till min frågeställning, kan det sägas att i detta rättsfall görs det ingen bedömning alls huruvida kvinnan har haft kort kjol eller uringad tröja på sig. Som det har nämnts ovan har man från tingsrättens sida valt att gå på kvinnans berättelse samt hennes trovärdighet som har haft en avgörande roll vid bedömningen av fallet. Det finns tecken på omständigheter i kvinnans berättelse som tingsrätten anser vara mindre trovärdiga, men när det kommer till kärnfrågan om det har skett en våldtäkt, finns det inga tveksamheter enligt tingsrätten. Om man ska sammanfatta rättsfallet, känns det som att om mannen i fallet hade varit bra på att ljuga och därmed komma på en bättre förklaring till anklagelserna, hade det förmodligen blivit väldigt svårt för tingsrätten att döma honom för våldtäkt. Det som har legat mannen till last i det är målet är att han har lämnat osannolika förklaringar till anklagelserna som finns gentemot honom.

3.1.2 Göteborgs tingsrätt Mål nr B 3791-10

Omständigheter

I det här rättsfallet har målsäganden varit på en fest hos en väninna. Senare under kvällen/natten bestämmer hon sig för att åka hem till Kortedala med spårvagn. Målsäganden åker från Hisingen till Brunnsparcken för att där byta till en annan spårvagn som kan ta henne hem till Kortedala. Målsäganden var väldigt trött, vilket ledde till att hon somnade på spårvagnen. Efter ett tag vaknar hon i tron att hon har åkt för långt och hoppade därmed av spårvagnen. Detta skulle emellertid visa sig vara fel, då målsäganden hade hoppat av på Gamlestadstorget, vilket är några hållplatser innan målsägandens bostad.

Under tiden som målsäganden vänta på att spårvagnen ska komma, kommer det fram en man som börjar prata med henne. Målsägande ignorerar honom, med mannen ger sig inte, utan hoppar på henne bakifrån och tar henne på bröstet. Målsäganden knuffar iväg mannen och säger att hon kommer ringa polisen om han närmar sig

henne igen. Kort därefter kommer spårvagnen mot Kortedala. Målsäganden stiger på spårvagnen. Hon ser även att mannen stiger på. Under tiden spårvagnen åker händer det inget speciellt. Målsäganden ringer sin väninna som hon hade varit hos tidigare under kvällen. Hon säger till sin vän att det är en man som förföljer henne och att han hade hoppat på henne och tagit på hennes bröst när hon väntade på spårvagnen på Gamlestadstorget. Efter ett litet tag kommer målsäganden fram till hållplatsen som hon ska stiga av. Väl där ser hon att även den tilltalade stiger av. Målsäganden bestämmer sig för att vänta ett litet tag så att den tilltalade skulle ge sig iväg.

Efter ett tag går målsägande mot sitt hem. På vägen hem är hon tvungen att gå över en bro. Där står den tilltalade. Målsäganden tar då upp sin telefon och ringer sin vän. Under tiden hon är på väg att gå över bron tittar hon ner så att hon slipper möta den tilltalades blick. När hon väl har gått förbi den tilltalade, hör hon hur han skriker ”I love you”. Sedan hoppar han på henne och trycker ner henne. Han håller för hennes mun, så att hon inte ska kunna skrika. Sedan drar han sönder hennes strumpbyxor och trosor och stoppar in sin hand i hennes underliv och trycker på det så att hon får ont. Den tilltalade springer iväg efter att en man kommer till platsen. Kort därefter kommer även polisen som, efter det signalement som målsäganden ger, kan konstatera att mannen på spårvagnen är känd sedan tidigare.

Tingsrättens bedömning

Målsäganden har lämnat en sammanhängande och detaljerad berättelse som ger ett starkt självupplevt intryck. Berättelsen stöds på väsentliga punkter av vittnenas uppgifter och även av rättsintyget och fotografierna av hennes skador. Någon utredning som ger anledning att ifrågasätta målsägandens uppgifter finns inte. Målsägandens berättelse är således fullt tillförlitlig och bör läggas till grund för bedömningen av åtalet. Genom målsägandens uppgifter och utredningen i övrigt är det således bortom rimligt tvivel styrkt att målsäganden har utsatts för en våldtäkt på sätt som beskrivs i åtalet och att det är den tilltalade som har begått våldtäkten. Åtalet är alltså styrkt och den tilltalade döms för våldtäkt enligt 6 kap 1 § BrB till 2 års fängelse.

Egen analys

Det finns inget i rättsfallet som tyder på att domstolen funderat kring vad målsäganden har haft på sig vid skuldfrågebedömningen. Det som nämns angående klädseln är

att hon bar strumpbyxor som revs sönder. I det här rättsfallet har domstolen valt att gå på teknisk bevisning, vittnens utsagor och målsägandens berättelse. Den tilltalade döms för våldtäkt enligt 6 kap 1 § BrB till 2 års fängelse.

3.1.3 Göteborgs tingsrätt Mål nr B 12369–10

Omständigheter

Målsäganden och den tilltalade befann sig i Göteborg som två bland flera anställda i ett företag och hade till uppgift att delta i arbetet med företagets monter på Svenska Mässan. De kände inte varandra sedan tidigare. På kvällen den 24 augusti 2010 gick alla anställda till restaurangen Dubliner's. De åt och drack och umgicks. Målsäganden och den tilltalade råkade hamna bredvid varandra vid bordet. De kom i samspråk och kontakten utvecklades till att de bestämde sig för att ha samlag. Båda hade druckit alkohol och var berusade.

Efter ett gemensamt beslut tog de taxi till hotell Panorama där de bodde. På hotellet kom de överens om att vara i målsägandens rum. I rummet kysste de varandra, klädde av sig och lade sig i sängen. Den sexuella samvaron fortsatte med att den tilltalade slickade målsägandens vagina och anus. Den tilltalade penetrerade även målsäganden i anus med sina fingrar, men avslutade när målsäganden sade att det gjorde ont. I detta skede låg målsäganden på rygg. Hon hamnade därefter på mage och parterna hade ett vaginalt samlag. Nämda sexuella handlingar var frivilliga och skedde efter ömsesidigt samtycke. Parterna har lämnat olika versioner om det fortsatta händelseförloppet.

Målsäganden har berättat följande. Efter att de hade haft det vaginala samlaget bad den tilltalade henne att lägga sig på mage. Den tilltalade ville ha analt samlag, vilket hon motsatte sig. Målsäganden lade sig i stället på rygg, eftersom det kändes säkrare. Utan att veta närmare hur det gick till, hamnade hon på nytt på mage. Hon kände sig orolig. Den tilltalade frågade återigen om analt samlag och sade ”kom igen” eller något liknande. Hon upprepade att hon inte ville ha analt sex. Trots detta försökte den tilltalade komma in i henne analt med sin penis. Han höll fast med ena handen om hennes nacke och den andra om ländryggen. På något sätt försökte han även hjälpa sig själv att komma in i henne. Penisens var inne i hennes anus och det kändes förnedrande och gjorde oerhört ont. Det brände och kändes som hon skulle

slitas sönder.

Först reagerade hon inte men sedan tänkte hon att hon inte ville bli våldtagen utan gjorde motstånd och tryckte undan den tilltalade. För att vara kvinna är hon stark och tidigare under kvällen hade hon vunnit över den tilltalade i armbrytning. Hon uppskattar tiden under vilken den tilltalades penis var inne i hennes anus till omkring trettio sekunder. Det var den tid det tog för henne att komma fram till att hon inte behövde gå med på analsex. Den tilltalade ville fortfarande ha analt samlag, men efter att hon återigen sagt nej till detta accepterade den tilltalade beskedet. Hon bad honom att gå till sitt rum. Den tilltalade gjorde som hon sade. Omedelbart innan han gick sade han ”Jag kommer väl inte att vakna i morgon med en våldtäktsanmälan?”. Hon besvarade frågan nekande, eftersom hon var rädd för vad som skulle hända om hon sade att hon tänkte ringa polisen.

När den tilltalade hade gått duschade hon och ringde till sin mor. Hon sade att hon hade blivit våldtagen, varpå hennes mor sade att hon skulle ringa polisen, vilket hon också gjorde. I anmälan angav hon inledningsvis att hon nästan hade blivit våldtagen. Att hon använde ordet nästan berodde på att hon var osäker på om analt samlag kunde ses som en våldtäktsgrundande sexuell handling.

Tingsrättens bedömning

Inledningsvis kan konstateras att Högsta domstolen i rättsfallen NJA 2009 s. 447 I och II har uttalat sig om bevisvärdering i våldtäktsmål. Domstolen betonar att brottsmisstanken i sexualbrottmål liksom i andra grova brottmål ska vara ställd bortom rimligt tvivel. Domstolen anför att det inte är tillräckligt att målsägandens berättelse är mer trovärdig än den tilltalades och framhåller att ett åtal i mål om sexualbrott lika lite som i något annat sammanhang är styrkt genom att målsägandens och den tilltalades utsagor vägs mot varandra och målsägandens därvid bedöms väga tyngre. I det aktuella fallet har målsäganden lämnat en i många avseenden sammanhållen och detaljerad berättelse. Emellertid är hennes påstående att den tilltalade använt våld mindre väl förenligt med omständigheterna att de strax före haft frivilligt sex med varandra och att den tilltalade ostridigt upphört att beröra hennes anus med sina fingrar så snart hon sagt att hon inte velat ha sex på det sättet.

Som hennes egna uppgifter får tolkas har hon också utan problem knuffat undan den tilltalade när hon bestämt sig för att avbryta den sexuella samvaron. Mot denna

bakgrund är det oklart om ens hennes egna uppgifter medger slutsatsen att hon utsatts för våld i den omfattning som krävs för att en våldtäkt ska anses ha skett, även med beaktande av att kravet på våldets omfattning i praxis har satts lågt. Det framgår av rättsintyget att målsäganden har haft färska skador i form av gnidningsvåld vid analöppningen och att fynden starkt talar för att skadorna har uppkommit vid sexuell kontakt. Enligt tingsrättens mening måste skadorna antas ha förorsakats vid den sexuella samvaron mellan målsäganden och den tilltalade.

Varken rättsintyget eller polisens uppgifter vid huvudförhandlingen motsäger dock den tilltalade antagande att skadorna uppkommit vid hans fingerpenetrering av målsägandens anus. Eftersom denna sexuella handling inte har skett som resultat av tvång mot målsäganden ger uttalandena om gnidningsvåld inget nämnvärt stöd för åtalet. Inte heller i övrigt innehåller rättsintyget några besvärande omständigheter för den tilltalade.

Målsägandens mors och en polismans uppgifter visar att målsäganden varit uppriven och ledsen vid sina kontakter med dem. Målsäganden har dock inte lämnat några närmare uppgifter till vittnena om vad som utspelat sig mellan den tilltalade och henne. Utredningen om målsägandens uppträdande efter händelsen ger inte något avgörande stöd åt åtalet. Med hänsyn till det anförda framstår inte målsägandens uppgifter som mer trovärdiga än de uppgifter som den tilltalade har lämnat. Den tilltalade har i de väsentliga delarna lämnat samma uppgifter genom hela utredningen och uppgifterna framstår i sig själva och ställda i relation till övrig utredning som logiska och följdriktiga. Utredningen visar således inte att den tilltalade har tilltvingat sig någon sexuell handling med målsäganden. Både åtalet för våldtäkt och målsägandens yrkande om skadestånd ska alltså ogillas.

Egen analys

Domstolen har inte kommenterat målsägandens klädsel, förutom att hon klädde av sig frivilligt. I det här rättsfallet måste domstolen bedöma vem som talar sanning, eftersom ord mot ord. Med hänsyn till att inget tyder på att den tilltalade har påtvingat sig sex med målsäganden finner domstolen att åtalet ska ogillas. Tingsrättens bedömning sker mycket med anledning av vad som sägs av den tilltalade och målsägande. Det är deras utsagor som är avgörande i bedömningen av om det har skett en våldtäkt eller inte.

3.1.4 Göteborgs tingsrätt Mål nr B 13712–10

Omständigheter

Målsäganden hade varit hos en vän och druckit vin, för att senare under kvällen bege sig ut på en klubb. Eftersom målsäganden är homosexuell, var det väldigt vanligt att hon begav sig till nattklubben Gretas, som är en homosexuell nattklubb i Göteborg. Väl inne på klubben dansade hon en hel del med olika personer. Efter ett tag beger hon sig till toaletten för att tvätta sina händer. Eftersom hon bara skulle tvätta sina händer, lät hon bli att stänga dörren till toaletteten. I samma ögonblick kom det in en man på toaletten och stängde dörren efter sig. Målsäganden log åt mannen och var på väg att öppna toalettdörren. Då hoppade den tilltalade på målsäganden och försökte kyssa henne på munnen.

Målsäganden försökte knuffa iväg mannen, dock utan att lyckas. Den tilltalade tryckte upp målsäganden mot väggen, slet av hennes strumpbyxor och särade samtidigt på hennes ben. Därefter började han att våldta målsäganden genom att stoppa in sin penis ett antal gånger i hennes underliv. Efter några minuter hörde målsäganden att hennes vän knackade kraftfullt på dörren. Därefter släppte den tilltalade henne och hon springer ut från toaletten. Målsäganden gick med sin vän till nattklubbsvakten och berättade vad som hade hänt inne på toaletten. Vakten grep den tilltalade efter att målsäganden hade pekat ut honom. Den tilltalade bestred anklagelserna. Han menade att samlaget hade skett med samtycke från målsäganden. Den tilltalade har under huvudförhandlingen medgivit att han och målsäganden hade sex på toaletten, men att det var någonting som hon var med på, då det var hon som tog initiativet till att ha sex på toaletten.

Tingsrättens bedömning

Tingsrätten bedömer att målsägandens berättelse är sannolik. Den tilltalade hade först i polisförhör sagt att han inte haft sex med målsäganden för att sedan ändra sig under huvudförhandlingen. Den tilltalade har ändrat sin berättelse flera gånger, vilket pekar på att han ljugar väldigt mycket. Därmed är det enligt tingsrättens bedömning ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade har våldtagit målsäganden. Han dömdes för våldtäkt enligt 6 kap 1 § BrB till 2,5 års fängelse

Egen analys

Ingenstans i domskälen har domstolen argumenterat utifrån hur kvinnan var klädd. Det nämns dock att hon bar strumpbyxor som den tilltalade drog av. Med hänsyn till att den tilltalade ändrade sin berättelse så många gånger och att det fanns teknisk bevisning från läkarundersökningen som skedde samma natt som våldtäkten som visar att målsäganden hade rivmärken på bröst, hals och armar, fanns det inget som tydde på något annat än att det var en våldtäkt som genomfördes på toaletten på nattklubben Gretas. Det faktum att målsäganden är homosexuell och därför sannolikt inte vill ha sex med någon man över huvud taget påpekas också.

3.1.5 Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 16225- 10

Omständigheter

Den tilltalade och målsäganden var gifta och bodde ihop. Den tilltalade brukar bli våldsam när han dricker, vilket var ett av skälen till att målsägande ville skilja sig ifrån den tilltalade. Målsägande berättar hur rädd hon blir när hennes man dricker alkohol, eftersom han blir aggressiv då. En dag när hon kom hem efter att hon har varit på vårdcentralen med sitt barn ser hon att den tilltalade sitter hemma med en vän och dricker whisky. Efter en liten stund började makarna att bråka, då den tilltalade sade att ett datorprogram som tillhör honom är borta. Den tilltalade trodde att det var målsäganden som hade förstört programmet. I samma stund som makarna började tjafsa, reste sig den tilltalades vän och lämnade bostaden med orden ”jag går nu, men bråka inte”.

Efter att vännen till den tilltalade lämnat bostaden gick den tilltalade till köket, där målsäganden var och började bli aggressiv och slänga grönsaker i papperskorgen. Sedan bad han att hon skulle gå upp till sovrummet. Hon vägrade, men han insisterade på att hon skulle gå upp och blev väldigt aggressiv. Den tilltalade gick och låser ytterdörren. Sedan tvingade han henne att gå upp. När han började dra i henne, vände hon sig och sade ”ok, jag går upp självmant, du behöver inte dra i mig”. Detta sade hon av rädsla, enligt hennes utsaga. Väl uppe i sovrummet började den tilltalade att slita av målsägandens kläder och slänga henne på sängen. Hon hade sagt vid ett fler-

tal tillfällen att hon inte ville ha sex. Den tilltalade drog isär hennes ben med sina egna ben och började ha samlag med henne. Efter en stund avslutade han samlaget på grund av att ett av barnen ringde i mobilen och ville komma in, eftersom dörren var låst. Mannen bestrider åtalet. Han var påverkad av alkohol och visste inte vad han gjorde eller om han ens hade gjort det, för han kommer inte ihåg någonting.

Tingsrättens bedömning

Det har inte framkommit någon anledning till varför målsäganden falskeligen skulle beskylla den tilltalade för våldtäkt. Den tilltalade har inte ifrågasatt målsägandens trovärdighet. Den tilltalade har varit kraftigt berusad vid tillfället och har inga klara minnesbilder av vad som har hänt. Målsägandens berättelse stöds av den tekniska bevisningen; DNA från målsägandens trosor och från den tilltalades penis. Denna bevisning visar att det förekommit samlag mellan den tilltalades och målsäganden den 28 oktober. Genom hennes uppgifter, vilka styrks av vad polismannen har berättat om att det första målsäganden uppgav var att hon blivit våldtagen, är det styrkt att det inte har varit något frivilligt samlag. Den tilltalade har således gjort sig skyldig till våldtäkt. Målsägandens berättelse styrks också av vad hennes syster har berättat och av dagboksanteckningen som lyder ”Han kom och det värsta hände, jag kommer aldrig att glömma det”. Åtalet är således styrkt även i denna del och den tilltalade döms för våldtäkt till 3 år och 2 månaders fängelse enligt 6 kap 1 § BrB.

Egen analys

I detta fall om man ska relatera till min frågeställning, har ordet kläder används endast när man ska beskriva tillvägagångssättet vid våldtäkten, det vill säga att den tilltalade slet av målsägandens kläder. I det här rättsfallet har domstolen gjort sin bedömning utefter vad som har berättats av den tilltalade och målsäganden. Trovärdigheten för målsäganden har varit väldigt hög, eftersom hon har en sammanhängande berättelse, från förhör till huvudförhandling. Sedan har även den tekniska bevisningen styrkt hennes berättelse. Den tilltalade har även sagt under huvudförhandlingen att han var väldigt full och inte kommer ihåg någonting från den aktuella dagen. Han säger även att det inte finns någon anledning för hans fru att ljuga, men att han inte kommer ihåg någonting.

3.1.6 Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 15619- 10

Omständigheter

I det här rättsfallet hade målsäganden åkt in till Göteborg med en vän. De hade begett sig till Restaurang/bar Viktoria. Där hade målsägandens vän druckit väldigt mycket och blivit väldigt berusad. Under kvällen på utestället hade målsäganden pratat med en kille som erbjöd sin lägenhet för att man skulle ta dit målsägandens vän. Väl framme i lägenheten duschade målsäganden av sin vän och lade henne på sängen.

Sedan gick målsäganden till köket och pratade med den tilltalade. Där satte de sig ner på golvet och rökte en cigarett. Sedan sade den tilltalade till målsäganden att hon inte ska dricka så mycket, men samtidigt hällde han upp ett glas vin till henne. Med anledning av detta började målsäganden att spy. Då erbjöd sig den tilltalade att tvätta av henne i duschen, då målsäganden hade spytt ner sina kläder. Det var okej för målsäganden, eftersom den tilltalade hade varit trevlig och hjälpsam under kvällen. Väl i duschen stod hon med trosor och korsett och den tilltalade med kalsonger. Efter en liten stund somnade målsäganden.

Hon vaknade av att hon låg naken med den tilltalade över sig. Den tilltalade började säga att han var kåt och började därefter utföra olika sexuella handlingar med målsäganden. Målsäganden säger att det inte var så att de hade sex, utan den tilltalade hade sex med henne. Detta var någonting som den tilltalade hade vetskap om. Dagen efter vaknade målsäganden och hade inget minne av vad som hade hänt, men hon mådde väldigt dåligt, både fysiskt och psykiskt. Det började klarna för målsäganden vad som har hänt när hon besökte ungdomsmottagningen. Där berättade hon för barnmorskan vad som hade hänt, vilket ledde till att målsäganden gjorde en polisanmälan. Den tilltalade bestrider alla anklagelser. Den tilltalade säger att allting har skett frivilligt.

Tingsrättens bedömning

Klarlagt är – såväl muntlig som skriftlig bevisning styrker detta – att sexuellt umgänge ägt rum mellan den tilltalade och målsäganden. Den skriftliga DNA-bevisningen ger stöd åt målsägandens uppgift att det förekommit samlag, såväl vaginalt som analt, mellan målsäganden och den tilltalade, varvid tingsrätten i det avse-

endet bortser från den tilltalades svävande uppgift om att han vid genomförandet av det vaginala samlaget till en början liksom kommit fel. Vidare är det utrett att samtliga i lägenheten närvarande och hörda personer varit påverkade av alkohol, samt att den tilltalade bjudit målsäganden på ett glas vin strax innan målsäganden blev illamående i den tilltalades åsyn och därtill var tvungen att snabbt uppsöka toaletten för att kräkas. I övrigt är de uppgifter som lämnats av målsäganden och den tilltalade inte förenliga med varandra.

Vårt att påpeka är att det mellan målsäganden och den tilltalade i ålder skiljer cirka tio år. Målsäganden har därtill befunnit sig på en plats som för henne och hennes jämnåriga väninna var helt okänd och främmande, allt medan den tilltalade väl kände till densamma, eftersom han var en av två hyresgäster i lägenheten. Till skillnad från den tilltalade, som lämnat en ganska kort och intetsägande berättelse, har målsäganden lämnat en detaljrik version av vad som förevarit. Hon har även sagt sig ha svårt att förstå sitt eget agerande, nämligen att hon inte tydligare har markerat att hon tog avstånd från den tilltalades agerande. Samtidigt har hon lämnat en förklaring till detta och då sagt att hon kände sig närmast apatisk. Hon kunde inte förmå sig själv att tydligare protestera än vad hon gjorde. Åklagaren har också i första hand gjort gällande att målsäganden befunnit sig i ett hjälplöst tillstånd. Tingsrätten finner att så är bevisat, inte bara genom målsägandens egna uppgifter utan också genom vad som framkommit efter det påstådda övergreppet. Målsägandens väninna har sagt sig nästan inte ha känt igen sin väninna och samma uppgifter har lämnats av framför allt av en annan vän.

Den tilltalade måste också ha varit medveten om målsägandens sinness tillstånd – de satt tillsammans och drack vin – och tingsrätten kan inte komma till annan slutsats än att han utnyttjat hennes tillstånd för att tillskansa sig sex. Visst våld har också förekommit och tingsrätten noterar att målsäganden klart uppgett att den tilltalades kroppstyngd gjorde att hon fick mycket ont i bröstet, samt att hon grät. Slutligen finner tingsrätten det uteslutet att den 18-åriga kvinnan skulle ha hittat på vad hon uppgett angående att den tilltalade har sagt alldeles före själva samlagen – ”fin fitta” – samt i slutet av den sexuella akten – ”jag kommer snart”. Allt sammantaget gör att tingsrätten finner bevisningen mot den tilltalade vara av den styrka att hans förnekande av gärningen får anses vederlagt. Den tilltalade har, på det sätt som åklagaren påstått, gjort sig skyldig till våldtäkt och döms till 2 år och 6 månaders fängelse enligt 6 kap 1 § BrB

Egen analys

I det här rättsfallet har man uppmärksammat vad kvinnan har haft för kläder på sig vid våldtäkten. Det framkommer under beskrivningen av händelseförloppet att kvinnan stod med trosor och korsett. Vad det har för relevans i en domstol är en väldigt bra fråga. När det talas om att en kvinna har på sig en korsett, anses det oftast sextigt och utmanande. Uppfattningen som man får är att man på något sätt ville framföra kvinnan som oansvarig. Detta påstående skulle kunna understödjas av att hon följer med hem till en kille då hon är alkoholpåverkad samt att hon fortsätter att dricka och tillåter en främmande man att tvätta bort spyor som hon har fått på sina kläder. Det påtalas också att mannen endast var iklädd kalsonger i duschen, vilket skulle kunna ses som ett tecken på att målsäganden accepterade såväl att hon själv var avklädd som att den tilltalade stod bredvid henne nästan naken. Att hon godtog att den tilltalade klädde av även sig själv skulle således också kunna tolkas till målsägandens nackdel. Det får en att undra hur tingsrätten tänkt när det kommer till kvinnans sätt att bete sig på. Kan det vara så att den har tänkt från början att det var ett frivilligt samlag med kvinnan, med tanke på hur det har gått till?

I det här fallet har man ändå dömt mannen för våldtäkt, eftersom berättelsen, vittnen och undersökningar som har gjorts, har pekat åt ett håll och trovärdigheten för målsäganden stärkts jämfört med den tilltalade. Frågan blir hur en annan domare gjort i det här fallet. Hade den domaren ansett att beteendet från kvinnan tyder på att hon var med detta och att det samlag som de har haft var frivilligt?

3.1.7 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 13796- 10

Omständigheter

Målsäganden är inlagd på ett behandlingshem enligt LPT. Den 5 september fyllde hon år och med anledning av detta besökte hennes föräldrar henne på hemmet som hon är inlagd på. Efter att föräldrarna besökt henne, gick hon mot allrummet som finns på behandlingshemmet. Målsäganden blev då ombedd att gå till sitt rum av den tilltalade, som är anställd på behandlingshemmet, och målsäganden gjorde detta. Väl inne i rummet kom den tilltalade och drog av henne kläderna. Hon kan inte minnas

om hon hade bara trosor och BH på sig. Målsäganden satte sig i gynekologställning. Den tilltalade bad henne att sära på benen och hon gjorde som hon blev tillsagd. Därefter stoppade den tilltalade in sina händer i hennes vagina. Direkt efteråt lämnade han rummet. Efter några timmar berättade målsäganden för en annan anställd vad hon hade varit med om. Efter några dagar gjordes en anmälan gentemot den tilltalade för våldtäkt.

Tingsrättens bedömning

Åtalet är förnekat. Någon teknisk bevisning finns inte. Det tingsrätten har att hålla sig till är vad olika förhörspersoner har uppgett. Som domstolen tidigare kunnat konstatera, har förhöret med målsäganden inte varit helt problemfritt. Såsom en anställd på behandlingshemmet uttryckt det hela har det under förhöret med målsäganden hos henne förekommit såväl tankestopp som tanketrängsel. Den ytterligare bevisning som presenterats är uppgifter från personer som hört vad målsäganden uppgett för dem. Problem har förekommit i personalgruppen. Till detta ska läggas att målsäganden sorgligt nog har en hel del med sig i sitt personliga bagage, däribland av henne själv påstådda övergrepp.

Målsäganden har också i sitt förhör berättat hur hon reagerat negativt på en ”extra kram” från sin pappa och även då en medpatient klappat henne på ena kinden. I och för sig har målsäganden varit tämligen detaljrik i sina uppgifter, men detta kan inte anses tillräckligt för att vederlägga den tilltalades kategoriska förnekande av den påstådda gärningen. Åtalet kan därför inte bifallas. Det enskilda anspråket har som grund den påstått brottsliga gärningen. Då åtalet nu ogillats, ska även det enskilda anspråket lämnas utan bifall.

Egen analys

Målsägandens klädsel har inte kommenterats på annat sätt än att den nämndes under målsägandens beskrivning av händelseförloppet, genom att den tilltalade drog av kläderna och att hon kanske stod i underkläder. I detta rättsfall har man värderat målsägandens och den tilltalades utsaga. Anmärkningsvärt i detta fall är att domstolen inte har lagt vikt vid kvinnans detaljrika berättelse som man har gjort i tidigare fall som jag nämnt ovan. Där har detaljrikedomen spelat stor roll vid bedömningen av trovärdigheten för målsägandena. Domstolen nämner även i sin bedömning att mål-

säganden har påstått sig bli utsatt för sexuella övergrepp i tidig ålder samt att hon tidigare har reagerat på en extra kram från sin pappa. Hon är dessutom omhändertagen enligt LPT.

Enligt min uppfattning kan kvinnans bakgrund och nuvarande situation ha legat henne till last vid trovärdighetsbedömningen, vilket ledde till att domstolen inte trodde på hennes berättelse och därför friade den tilltalade. Med detta sagt vill jag inte på något sätt påstå att mannen var skyldig, utan vad jag har uppfattat som märkligt i fallet Om målsäganden tidigare falskeligen har påstått att hon har blivit utsatt för övergrepp är det dock något som kan utgöra fog för att bedöma hennes trovärdighet som lägre. Mannen kan dessutom ha varit trovärdig, då det inte finns någon direkt anledning att misstro hans berättelse. Detta sammantaget gör denna situationen i detta mål särskilt svårbedömd.

3.1.8 Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 18300- 10

Omständigheter

I det här målet hade målsäganden varit hemma med en vän. Vänner kontaktade den tilltalade som var hemma i sin bostad och bjöd över målsäganden och hennes vän. Runt klockan 00.30 kom målsäganden och hennes vän fram till den tilltalades bostad. I bostaden fanns den tilltalade och en vän till honom. De inblandade började dricka sprit, vilket ledde till att målsäganden började må dåligt och gick till toaletten för att spy. Efter en liten stund gick även den tilltalade och hans vän in till toaletten och låste dörren efter sig. Därefter började den tilltalade att klä av målsäganden hennes kläder. Allt detta filmades av den tilltalades vän, och filmen kom att vara en del av bevisningen för att våldtäkt hade skett.

Den tilltalade tryckte ner henne på golvet och tog tag i hennes nacke. Därefter sade den tilltalade till henne, att hon skulle suga av honom i 30 sekunder. Det hörs tydligt i filmen att målsäganden säger att hon inte vill. Då sade den tilltalade att hon måste göra det för att de skulle släppa henne. Sedan frågade den tilltalade sin vän hur lång tid det hade gått. Svaret blev ”bara 5 sekunder”. Sedan började den tilltalades vän att stoppa in sina fingrar i hennes vagina, samtidigt som den tilltalade tvingade henne att suga av honom, medan han sade kommentarer som ”ta det lugnt, bit inte min penis med tänderna, ju bättre du suger får du komma ut snabbare”.

Tingsrättens bedömning

I det här målet har tingsrätten haft tillgång till en filminspelning där filmen har varit starkt bidragande till att man har fällt männen för våldtäkt. Tingsrätten anser att målsägandens berättelse jämte filmen är tillräckligt för att kunna döma männen för våldtäkt. De mesta som sägs i målet härrör från filmen som de tilltalade hade gjort under tiden de våldtog kvinnan. Domen blev 3 års fängelse för båda männen enligt 6 kapitlet 1 § BrB.

Egen analys

Målsägandens klädsel tas inte upp i detta rättsfall, förutom att den tilltalade tar av målsägandens kläderna. Det som är anmärkningsvärt i det här målet är att domstolen inte ansåg att våldtäkten bör ses som grov. Att två gärningsmän genom att filma, hålla fast, trycka ner en kvinna på ett toalettgolvet och våldta henne inte var tillräckligt för att döma de båda för grov våldtäkt, är enligt min mening väldigt konstigt. En fråga som var intressant i det här målet var att försvaret påstod att kvinnan genom sitt agerande hade samtyckt till att suga av och få fingrar instoppade i sin vagina. Skälen till att man ansåg att kvinnan hade samtyckt var att hon åkte hem till de tilltalade och drack sig full. Efteråt har hon inte haft något emot att de tilltalade kom in i toaletten.

Frågan som jag ställer mig är, vad hade hänt om det inte fanns någon film, där det hörs att kvinnan säger att hon inte vill suga av den ene och bli berörd i sin vagina av den andre? Man hör enligt rätten tydligt att målsäganden säger, ”sluta jag vill inte”. Hade hon då fått skylla sig själv? Hade försvaret haft en chans att få igenom sin argumentation? Detta är en fråga som vi aldrig kommer att få svar på.

3.1.9 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14180- 09

Omständigheter

I det här målet har målsäganden varit hemma hos en väninna och förfestat. När klockan börjar närma sig sen kväll bestämde målsäganden och hennes vän att de skulle åka in till en av stadens nattklubbar. De bestämde sig för att gå till nattklubben Nivå. Efter ett tag kände sig målsäganden ganska berusad och beslöt sig för att åka

hem. Målsäganden och hennes vän gick ut från Nivå gemensamt. De gick mot Kebab house. När de närmar sig Kebab house kom det fram en okänd man som frågade målsäganden om hon ville ha skjuts hem och hon svarade ja. Målsägandens vän skrev upp registreringsnumret till bilen som målsäganden åkte med. När bilen började åka mot destinationen som målsäganden ville åka till somnade hon i bilen. Sedan vaknade hon av att bilen befann sig på en parkering samt att den tilltalade slickade målsägandens underliv. Hon försökte knuffa iväg honom, men utan att lyckas. Sedan bad hon honom att sluta, svaret blev ”jag är inte klar med dig än”. Efter ett tag släppte den tilltalade målsäganden, som sprang hem.

Väl hemma började hon gråta och då vaknade målsägandens väninna som hon bor med. Hon berättade inget för henne direkt. Dagen efter började hon dock berätta vad som hade hänt henne kvällen innan. Målsäganden hade inplanerat att åka till Australien under två års tid, varför hon valde att inte göra någon anmälan. Hon ville bara åka bort och glömma det som hade hänt. Efter två år då målsäganden åkte hem till Sverige, kände hon lika starkt obehag som hon gjorde när hon lämnade Sverige. Hon bestämde sig då för att anmäla händelsen. Hon hade sparat klänningen som hon bar den natten och varken tvättat eller använt den sedan dess, vilket gjorde att DNA från gärningsmannen fanns kvar på den.

Tingsrättens bedömning

I brottmål gäller att åklagaren ska styrka att gärningen gått till på det sätt som påstås i gärningsbeskrivningen. I detta mål har den tilltalade och målsäganden lämnat varsin beskrivning av händelsen den 14 januari 2007. När det gäller den tekniska bevisningen i målet har det framgått att sekret/DNA har påvisats på målsägandens klänning nedtill fram. Resultatet talar vidare med visshet för att detta kommer från den tilltalade och möjligheten att andra aktuella hypoteser är sanna bedöms i praktiken som utesluten. Att den tilltalade vid samma tidpunkt skulle ha haft en annan kvinna som passagerare till samma område och att han strax före körningen skulle ha hostat eller nyst på målsäganden bedömer tingsrätten som uteslutet. Av bevisningen har det sålunda framkommit att målsäganden har varit den tilltalades passagerare. Frågan i målet är då vad som har hänt under färden.

Målsäganden har berättat att hon var väldigt berusad och att hon somnade omgående i bilen. När hon vaknade upp hade den tilltalade sin tunga och sina fingrar i hennes underliv och hon försökte putta bort honom och uppmanade honom att sluta, men han fortsatte. Han låg med sin kropp på ett sådant sätt att målsäganden inte kunde komma loss. Att målsägandens uppgifter framstår som mer trovärdiga än den tilltalades räcker inte som bevis för att det ska vara styrkt att händelseförloppet varit som målsäganden påstått, utan berättelsen måste ha stöd av annan bevisning. Väninnan har strax efter händelsen hört målsägandens berättelse, sett hennes upprivna tillstånd och hennes berusning. Detta talar med styrka för att målsägandens uppgifter är riktiga och så gör även förekomsten av den tilltalade DNA nedtill fram på målsägandens klänning.

Sammantaget finner tingsrätten att det genom målsägandens och vittnets uppgifter samt utredningen i övrigt är styrkt att den tilltalade otillbörligt utnyttjat målsäganden på sätt som anges i åtalet. Åtalet ska därför bifallas. Gärningen är att bedöma som åklagaren gjort. Den tilltalade blev dömd för våldtäkt enligt 6 kapitlet 1 § BrB. Straffet blev 1 år och 8 månader. Tidsperioden mellan brottet och när anmälan gjordes hade betydelse vid straffvärdebedömningen.

Egen analys

Målsägandens klädsel berörs inte i fallet, förutom att det är på hennes klänning DNA-beviset finns och det faktum att hon därmed bar klänning vid våldtäkten. Tingsrätten ville ha något mer än målsägandens berättelse och mannens DNA för att döma mannen för våldtäkt. I det aktuella fallet blev det väninnans vittnesmål som gjorde att målsägandens berättelse fick tillräckligt stark trovärdighet för att domstolen skulle döma den tilltalade för våldtäkt. Det som var anmärkningsvärt i målet var att målsäganden inte gjorde någon anmälan förrän hon var tillbaka från Australien, vilket var två år efter händelsen. Detta hade betydelse i målet när tingsrätten skulle göra sin bedömning. Frågan är varför denna relativt korta tidsperiod har påverkat strafflängden. Har den tilltalade begått ett sådant brott, bör han väl dömas för det? Det är märkligt att man tar hänsyn till gärningsmannen i den här omfattningen, då straffet förmodligen hade varit över två års fängelse annars.

3.1.10 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14276- 10

Omständigheter

I det här målet hade målsäganden, efter att hon hade förfestat med sin vän, åkt till en bar som heter PC. Där inne hade hon och hennes vän suttit vid baren. Den tilltalade arbetade som bartender på baren. Målsäganden och hennes vän pratade en hel del med bartendern under kvällen och blev bjudna på shots av honom. Vid stängning bestämde sig målsäganden och hennes vän för att gå mot Avenyn för att festa vidare.

Strax innan de skulle ge sig iväg, sade målsäganden till sin vän att hon skulle snabbt in på toaletten för att kissa. Vännen frågade om hon skulle stanna eller följa med henne och målsäganden svarade att hon inte behövde stanna kvar, utan att hon kunde gå ut och vänta på henne om hon skulle röka. När den tilltalade såg att målsägande gick in på toaletten, följde han efter henne och låste toalettdörren efter sig. Inne på toaletten började den tilltalade att våldta målsäganden. Målsägande hade vid ett flertal tillfällen sagt att hon inte ville, men den tilltalade höll fast målsägandens händer och fortsatte med våldtäkten genom att stoppa in sin penis i hennes vagina. Den tilltalade bestrider allt och säger att samlaget skedde med samtycke från målsägande.

Tingsrättens bedömning

För en fällande dom i brottmål krävs att domstolen genom den utredning som lagts fram i målet finner att det har blivit ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade gjort sig skyldig till vad som lagts honom eller henne till last. Det är inte tillräckligt att målsägandens berättelse framstår som mer trovärdig än den tilltalades. Vid sådan brottslighet som påstås i detta mål saknas oftast vittnesiakttagelser eller teknisk bevisning till stöd för åtalet. Detta hindrar emellertid inte att bevisningen ändå kan vara tillräcklig för en fällande dom, till exempel om en alltigenom trovärdig utsaga från målsäganden vinner stöd av vad som övrigt framkommit i målet. Målsäganden har berättat att den tilltalade utsatt henne för den våldtäkt som åklagaren påstår i sin gärningsbeskrivning, med undantag från att hon inte med säkerhet kunnat säga att det förekommit något analt samlag. Hon har gett ett trovärdigt intryck. Vid huvudförhandlingen har hon dock gett en mycket återhållsam berättelse och inte berättat speciellt många detaljer. Vissa detaljer har hon dock redovisat som till exempel hur hon

blev införd på toaletten, hur den tilltalade höll i henne, hur han vände henne, vad han sade till henne när det hela var över och när det gjorde som mest ont.

Att målsäganden inte vid huvudförhandlingen lämnat en lång och detaljerad berättelse förringar enligt tingsrättens mening inte hennes trovärdighet. Hon har berättat att hon inte vill minnas och att hon försökt förtränga så mycket som möjligt. Detta kan inte anses underligt om hon varit med om den traumatiska händelse som hon själv uppgivit har skett. Vissa uppgifter som målsäganden berättat bör kommenteras. Hon har berättat att den tilltalade tog tag i hennes arm och drog in henne på toaletten. Att han tog tag i henne har inte uppmärksammats från någon annan, inte ens från målsägandens vän som såg när målsäganden och den tilltalade förflyttade sig mot toaletterna. Inne i lokalen ligger dock toaletterna så att man går in i en korridor som ansluter till toaletterna och ingen av vittnena har stått där de kunnat se in i denna korridor. Målsägandens uppgifter angående greppet om överarmen är därför inte osannolikt.

Målsäganden har uppgett att den tilltalade höll hårt om hennes handleder då samlaget skedde och hon har inte kunnat svara på hur den tilltalade kom in mellan hennes ben med sin penis. Enligt tingsrättens mening kan det tyckas underligt att en man kan penetrera en stående kvinna mot hennes vilja speciellt om han då även håller i hennes båda handleder. Enligt tingsrättens mening är det dock inte uteslutet att så kan ske. Det kan även ha varit så att den tilltalade inte hela tiden höll om hennes handleder. Uppgifterna som målsäganden lämnat är inte heller osannolika i denna del. Det ska även tilläggas att målsäganden här inte försökt tillrättalägga sin berättelse, utan hon har vidhållit vad hon tidigare sagt samt uppgett att hon inte kan svara på hur det gick till. I målet har framkommit att målsäganden under förundersökningen uppgett att hon skrek inne på toaletten. Vid huvudförhandlingen har hon dock berättat att hon sade till den tilltalade högt att han skulle släppa henne. Under förundersökningen har hon även uppgett att hon sprang ut till sina vänner. Vid huvudförhandlingen har hon sagt att hon gick ut. Att hon här i viss mån ändrat sin berättelse förringar inte hennes trovärdighet enligt tingsrättens mening.

De övriga anställda har alla uppgett att om målsäganden hade skrikit inne på toaletten, skulle de ha hört detta. De har inte hört något skrik. Inte heller dessa uppgifter gör att tingsrätten anser att målsägandens trovärdighet förringas. Det har framkommit att när den tilltalade och målsäganden var inne på toaletten hade ljudnivån klart gått ner inne på restaurangen vilket givetvis gör att man lättare skulle höra om någon

skrek inne på toaletten. Under huvudförhandlingen har dock framkommit att målsäganden inte skrek högt utan sade till högt, vilket innebär att det inte är självklart att personalen skulle ha hört detta.

När det gäller den tilltalades berättelse finns det ett flertal påståenden som starkt kan ifrågasättas. Enligt honom har det förekommit mycket hångel mellan honom och målsäganden under kvällen. Detta påstående stöds inte av vad majoriteten av vittnena berättat. Att det förekommit flirtande är klarlagt, men inte att de hånglade så mycket så att det blev pinsamt i baren. Enligt den tilltalade var det målsäganden som var den som drev flirtandet och hånglandet. Hans påstående härom stöds i och för sig av vad en annan bartender uppgett, men tingsrätten anser att detta vittnes berättelse helt klart varit mycket tillrättalagd. Även en annan kollega har uppgett att det var målsäganden som var ute efter den tilltalade. Även hans påstående anser tingsrätten att man får ta med försiktighet, då han faktiskt inte sett vad som skedde mellan den tilltalade och målsäganden under kvällen i så stor utsträckning.

Tingsrätten anser även att det starkt måste ifrågasättas att målsäganden, som var oskuld, och som den tilltalade själv uppgett var blyg i början, skulle ha föreslagit att de skulle gå in på toaletten för att där hångla och smeka varandra. Att hon dessutom inne på toaletten tagit initiativet till samlaget, med den oerfarenhet hon hade av samlag, måste även starkt ifrågasättas. Även det faktum att hennes vänner stod utanför och väntade på henne talar enligt tingsrättens mening mot att hon skulle säga till sin kamrat att hon skulle gå på toaletten och sedan föreslå för den tilltalade att de skulle gå in på toaletten tillsammans för att där smekas och hångla och därefter ta initiativ till ett samlag. Vid huvudförhandlingen har också den tilltalade uppgett att allt skedde i samförstånd inne på toaletten och berättat hur målsäganden hjälpte honom att få stånd och komma in i henne samt hur hon hjälpte till med handen för att han skulle få utlösning. Denna berättelse måste starkt ifrågasättas, eftersom han för sin vän berättat att han tog ut sin penis när målsäganden fick ont. Detta visar att målsäganden sagt att det gjorde ont, vilket den tilltalade helt förnekat under huvudförhandlingen.

Även den tilltalades agerande efter händelsen är anmärkningsvärt. Han och hans vänner har sett att målsäganden var ledsen när hon kom ut från restaurangen. Detta har han tyckt varit konstigt. Istället för att gå ut för att fråga varför hon var ledsen har han inväntat sin arbetskollega för att åka med honom hem och då bett arbetskollegan att ringa målsäganden för att fråga varför hon var ledsen. Själv ville han inte prata. Han var trött och höll på med något annat. Enligt tingsrättens mening måste detta

anses som ett underligt beteende om det nu var så att allt skett i samförstånd inne på toaletten.

Sammanfattningsvis anser tingsrätten att målsäganden är mer trovärdig än den tilltalade och att hennes uppgifter är tillförlitliga. Som stödbevisning till målsägandens berättelse finns även ett rättsintyg. I detta utlåtande anges bland annat att målsäganden visar tecken på penetrationsvåld mot slidan. Som stödbevisning finns även vad åklagarens vittnen berättat om vad målsäganden sade och hur hon agerade när hon kom ut från restaurangen. Målsäganden har då berättat vad som hänt och vidhållit denna berättelse hela tiden och hon har varit väldigt ledsen.

Ytterligare en omständighet som stödjer hennes berättelse är enligt tingsrättens mening hennes situation efter händelsen. Målsäganden har mått så dåligt att hon inte varit i skolan sedan september. Detta innebär att hon missat en termin, vilket givetvis är mycket jobbigt för henne. Att hon skulle hitta på en historia och därefter stanna hemma från skolan i en termin, med allt vad det innebär, är inte troligt. Speciellt inte då det framkommit att det går bra för henne i skolan, vilket bör innebära att hon inte är speciellt skoltrött och struntar i skolan. Även förhållandet att hon gått hos kurator en längre tid för att få hjälp med att bearbeta det inträffade stödjer enligt tingsrättens mening hennes berättelse om det inträffade. Vid en samlad bedömning finner tingsrätten att målsägandens uppgifter är så trovärdiga och vinner sådant stöd av vad som i övrigt framkommit i målet att det blivit ställt utom allt rimligt tvivel att den tilltalade gjort sig skyldig till vad som lagts honom till last med undantag från att det inte är bevisat att något analt samlag skett. Åtalet är således styrkt, med undantag från påstått analt samlag, och den tilltalade ska dömas för våldtäkt. Den tilltalade döms till 2 år och 2 månaders fängelse enligt 6 kapitlet 1 § BrB.

Egen analys

Det intressanta med detta rättsfall är att både den tilltalade och målsäganden har många vittnen som talar till respektive parts fördel. I det här rättsfallet antyder den tilltalade och hans vittnen att målsäganden har velat ha samlag med den tilltalade. Grunden för detta påstående är att vittnen och den tilltalade säger att om målsägande hade velat, hade hon kunnat skrika och då hade personalen hört henne. Med andra ord menar de att hennes tystnad innebär att hon har velat ha samlag med den tilltalade.

Jag kan inte få ihop det i min värld hur detta beteende kan uppfattas av gärningsmännen som samtycke till samlag. Man se det överallt i samhället där kvinnan alltid ska vidta extra åtgärder för att de inte ska missuppfattas. Detta speglar självklart även vårt rättsväsende om man läser rättsfallen med kritiska ögon. Som jag nämnde ovan i analyserna, är detta någonting som jag kommer att analysera grundligt längre ned.

3.1.11 Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14727- 10

Omständigheter

I det här rättsfallet har de sexuella handlingarna uppmärksammats av målsägandens väninnor. Det som har skett är att den tilltalade och målsäganden somnade på en soffa. Väninnorna uppmärksammade hur den tilltalade gjorde närmanden på målsäganden. De sexuella handlingarna som väninnorna påstår att den tilltalade har gjort är att han har dragit av målsägandens klänning och sedan tagit sin hand på målsägandens underliv. Då stoppades den tilltalade av att väninnorna sade till honom, vilket ledde till att han slutade omedelbart. Detta gjordes enligt den tilltalade i sömnen.

Efter en liten stund tog den tilltalade handen på den målsägande, som var ganska full och sov, mot sitt könsorgan. Även i denna situation sade väninnorna till den tilltalade att sluta, varvid han åter slutade med sitt agerande. Vid detta tillfälle syntes det att målsägandens BH och klänning hade dragits åt sidan. Efter denna situation tog målsägandens vänner henne därifrån och lämnade lägenheten.

Tingsrättens bedömning

Av utredningen i målet framgår inledningsvis att den tilltalade och målsäganden den 13 september 2010 befann sig i den tilltalades lägenhet i Göteborg på efterfest och att de var goda vänner sedan tidigare. I lägenheten befann sig även målsägandens väninnor samt en manlig bekant till den tilltalade. Det är vidare utrett att målsäganden under efterfesten satt bredvid den tilltalade i dennes soffa och att hon så småningom somnade. Samtliga personer i lägenheten hade tidigare under kvällen besökt Park Lane och var i varierande grad berusade. Målsäganden och den tilltalade har båda uppgett att de inte minns de handlingar som åklagaren lägger den tilltalade till last.

Målsägandens väninnor har emellertid i princip samstämmigt berättat att den tilltalade kysste målsäganden på munnen samt smekte henne på ryggen och på ena bröstet.

tet, att han smekte sig själv med hennes hand innanför byxorna, att målsägandens klänning – åtminstone under delar av förloppet – var neddragen så att hennes BH syntes och att hon sov under tiden händelserna utspelade sig. En av väninnorna har även uppgett att hon såg den tilltalade dra ned målsägandens klänning och att hon såg honom placera hennes hand innanför sina byxor. Väninnornas respektive beskrivningar av det inträffade har lämnats under ed, varit detaljerade och sammanhängande samt stämmer i allt väsentligt överens med de uppgifter som lämnats under förundersökningen. Tingsrätten finner det mot denna bakgrund bevisat att den tilltalade har kysst målsäganden, smekt henne, dragit ner hennes klänning – dock inte så att bröstet blottats – smekt hennes bröst samt tagit hennes hand innanför hans byxor.

Det är dock inte genom vittnesförhören bortom rimliga tvivel bevisat att han lagt hennes hand på hans penis och med hennes hand smekt penisen. Den tilltalade har på ett sätt som framstår som trovärdigt berättat att han inte minns det inträffade och att hans minnessvårigheter måste bero på att han agerade i sömnen. Tingsrätten har därför att pröva om gärningen begicks uppsåtligen. Tingsrätten konstaterar inledningsvis att det genom utredningen får anses klarlagt att den tilltalades minnessvårigheter inte har uppstått till följd av berusning. Det är visserligen besvärande för den tilltalade att de båda vittnena har angett att de upplevde honom som vaken när han utförde de sexuella handlingarna. Väninnornas uppgifter i nu aktuellt avseende är dock delvis motstridiga.

Det ena vittnet har uppgett att den tilltalade enligt hennes bedömning inte sov någon gång under efterfesten. Det andra vittnet har däremot förklarat att den tilltalade somnade ungefär samtidigt som målsäganden, vilket stämmer väl överens med hans egna uppgifter, och att han först 30-45 minuter därefter började göra närmanden mot målsäganden. Att vittnena har lämnat motstridiga uppgifter i detta hänseende medför i förening med det förhållandet att de båda var berusade vid tillfället att deras bedömning av den tilltalades tillstånd bör värderas med försiktighet. Vidare ger den ena väninnans uppgift om att den tilltalade somnade under efterfesten visst stöd för hans påstående att han sov under händelseförloppet. Av utredningen har framkommit att vittnets uppfattning att den tilltalade var vaken till stor del baserar sig på att han rörde sig på ett medvetet sätt.

Den tilltalade har emellertid förklarat att han även vid andra tillfällen i sömnen utfört handlingar liknande de nu aktuella; ett påstående som tingsrätten saknar anledning att ifrågasätta. Den andra väninnans uppfattning att den tilltalade var vaken har

istället sin grund i att hans andhämtning inte var lika djup som målsägandens. Hennes bedömning står emellertid i strid med både den tilltalades och den andra väninnans uppgifter, av vilka framgick att den tilltalade åtminstone under en period varit sovande, och kan därför inte tas för god. Det torde för övrigt möta vissa svårigheter att utan särskild erfarenhet avgöra hurvida en person sover genom att lyssna på dennes andhämtning.

Vittnena har vidare betonat att den tilltalades ögon var öppna med jämna mellanrum, enligt det ena vittnet främst i samband med de tillsägelser han fick. Enligt tingsrättens uppfattning kan det inte uteslutas att den tilltalade öppnat sina ögon i sömnen och det är inte heller osannolikt att han tillfälligt vaknat av tillsägelsena, men somnat om. Tingsrätten konstaterar även att inget av vittnena i övrigt har lämnat några uppgifter beträffande den tilltalade beteende som utesluter att han agerat i sömnen. På grund av det anförda är det inte ställt utom rimligt tvivel att den tilltalade varit vaken då han utförde ovan nämnda handlingar. Gärningen har därför inte begåtts uppsåtligt. Åtalet ska därmed ogillas.

Egen analys

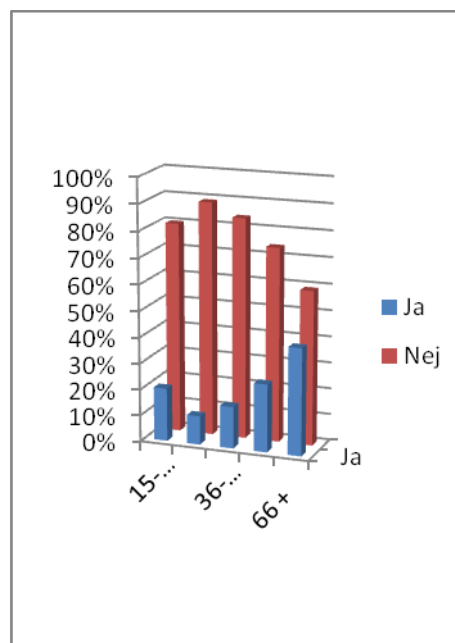
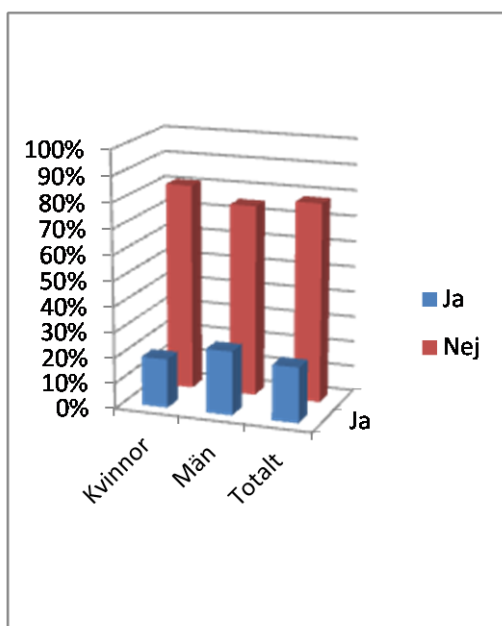
Målsägandens kläder har kommenterats såtillvida att klänningen har glidit åt sidan eller dragits åt sidan av den tilltalade och att BH:n har synt. I övrigt är det ett ganska ovanligt fall, eftersom den tilltalade anses sakna uppsåt på grund av att han har handlat i sömnen. I mina ögon är de handlingar han har utfört något som borde kräva vakenhet, men tingsrätten har bedömt att det inte har gått att bevisa. Det förefaller märkligt att det den tilltalade har gjort inte skulle anses vara aktiva och medvetna handlingar som han bör ansvara för.

3.2 Enkätundersökning av Amnesty

Nedan följer en undersökning från Amnesty International.

”KVINNORS ANSVAR VID VÅLDTÄKT

TYCKER DU ATT KVINNAN SJÄLV HAR ETT ANSVAR VID VÅLDTÄKT OM HON KLÄR SIG OCH BETER SIG "UTMANANDE"



Flertalet av dem som besvarat frågan, drygt 78 procent, anser inte att ”utmanande” klädsel eller beteende gör att kvinnan själv har ett ansvar vid våldtäkt. Variationerna är dock mycket stora beroende på svarspersonernas ålder och kön.

KVINNOR OCH MÄN

19,2 procent bland kvinnorna anser att en kvinna som klär sig eller beter sig ”utmanande” i någon grad själv också har ett ansvar vid våldtäkt. Bland männen delar 25,6 procent denna uppfattning.

15 – 25 ÅR

Mer än var femte person, 20,3 procent bland ungdomarna mellan 15 – 25 år anser att kvinnan i någon mån har ett ansvar vid våldtäkt om hon klär sig eller beter sig ”utmanande”. Skillnader i svar kopplat till kön är framträdande: 27,1 procent av de unga männen och 16,1 procent av de unga kvinnorna i åldersgruppen besvarar frågan med ”ja” eller ”delvis”.

26 – 35 ÅR

Andelen personer som anser att kvinnan i någon mån har ett ansvar vid våldtäkt om hon klär sig eller beter sig ”utmanande”, har halverats i denna åldersgrupp, jämfört

med ungdomarna. Omkring en av tio, eller 10,8 procent i åldersgruppen anser att kvinnan i någon mån har ett ansvar.

36 – 50 ÅR

15,5 procent i ålderskategorin anser att kvinnan i någon mån har ett ansvar vid våldtäkt om hon klär sig eller beter sig ”utmanande”. Det är här en större andel än bland 25 – 35-åringarna, men en mindre andel än de yngsta mellan 15 – 25 år.

51 – 65 ÅR

I den näst äldsta åldersgruppen anser över en fjärdedel, eller 25,7 procent av svars-personerna att kvinnan i någon mån har ett eget ansvar vid våldtäkt om hon klär sig och beter sig ”utmanande”.

ÖVER 66 ÅR

40,6 procent i den äldsta åldersgruppen anser att kvinnan i någon mån har ett eget ansvar vid våldtäkt om hon klär sig och beter sig ”utmanande”.

Närmare en fjärdedel eller 23,3 procent av dem som besvarat frågan anser att kvinnan i någon grad har ett ansvar vid våldtäkt om hon flörtat och hånglat med mannen före våldtäkten. Även här finns det mycket stora skillnader i attityder beroende på ålder.

KVINNOR OCH MÄN

21,6 procent av kvinnorna och 26 procent av männen anser att kvinnan i någon mån har ett ansvar vid våldtäkt om hon flörtat och hånglat med mannen före våldtäkten.

15 – 25 ÅR

Bland ungdomarna är det 17,8 procent som anser att kvinnan i någon grad har ett ansvar vid våldtäkt om hon flörtat och hånglat med mannen före våldtäkten. Könsskillnaderna är dock stora: 23,2 procent av de unga männen och 14,4 procent av de unga kvinnorna har besvarat frågan med ”ja” eller ”delvis”.

26 – 35 ÅR

Den grupp där flest svarande avvisar tanken om att kvinnan själv skulle ha ett ansvar är i kategorin 25 – 35 år: 91,8 procent besvarar frågan med ”nej”.

36 – 50 ÅR

I denna åldersgrupp anser 17,4 procent att kvinnan i någon grad har ett ansvar vid våldtäkt om hon flörtat och hånglat med mannen före våldtäkten.

51 – 65 ÅR

I den näst äldsta åldersgruppen anser en tredjedel, 32,5 procent, att kvinnan i någon mån har ett eget ansvar vid våldtäkt om hon flörtat och hånglat med mannen före våldtäkten.

66 ÅR OCH ÖVER

Knappt hälften, 45,9 procent i åldersgruppen anser att kvinnan i någon mån har ett eget ansvar vid våldtäkt om hon flörtat och hånglat med mannen före våldtäkten.”

Sammanfattning enkät

Som det kan utläsas ovan, är det 78 % som anser att en kvinna inte ska bära skulden för hur hon klär sig eller beter sig om hon blir våldtagen. Det som är mest skrämmande i denna enkät är emellertid att 22 % av dessa 2600 människor ändå anser att kvinnan helt eller till vis del ska bära eget ansvar för att bli våldtagen om hon klär sig eller beter sig utmanande. Det som även kan utläsas ur denna enkät är att ju högre i åldersgruppen man kommer, desto mer konservativa blir svaren, alltså att man anser att kvinnan ska ta eget ansvar och att hon får skylla sig själv antingen helt eller delvis. Anmärkningsvärt är även att nästan 10 % mer män anser att en kvinna ska bära eget ansvar helt eller delvis.

4. Slutlig analys och reflektion

Det kan konstateras att samhället och rätten samspelar med varandra och liksom de flesta andra vetenskaper, genomsyras juridiken (i denna uppsats domstolsväsendet) av mänskliga värderingar, vilka dessvärre ibland lider brist på sunt förnuft och empati. Att så är fallet ter sig helt naturligt och självklart, då det är olika människor som utövar rätten och alla människor har en förmåga att tänka och värdera själva. Domare påverkas som andra människor av maktförhållandena i ett samhälle byggt på manligt övervälde och den syn på kvinnor respektive män som detta medför. Även andra, sociala faktorer påverkar hur domare, såväl som andra människor, uppfattar och värderar sina medmänniskor. Domarnas värderingar och avvägningar kommer i sin tur till uttryck i avgörande domar. Dessa domar får ibland avgörande betydelse för den fortsatta rättstillämpningen och – jag vågar hävda så gott som alltid – för de berörda parterna. I våldtäktsmål är den ena parten oftast en kvinna som har genomlidit ett allvarligt övergrepp och både rättegången och domslutet kommer oundvikligen att prägla en stor del av hennes liv efter våldtäkten. I det följande kommer jag att analysera min rättsfallsundersökning och det övriga materialet och reflektera kring mina slutsatser.

När jag började läsa och analysera rättsfallen hade jag som utgångspunkt att undersöka hur frågan om kvinnans ansvar behandlas i förhållande till frågan om den tilltalades skuld. Jag visste i förväg att det skulle bli svårt och att jag, för att kunna hitta något, skulle behöva läsa mellan raderna. Jag har sammanfattningsvis inte funnit några tydliga tecken på att kvinnans klädsel har haft betydelse i något rättsfall. Däremot har klädseln blivit omskriven i flera fall, när den egentligen utgör en ovidkommande omständighet.

I ett av rättsfallen som jag har läst har domstolen specifikt tagit upp vid omständighetsbeskrivningen hur kvinnan varit klädd.²⁰ Domstolen beskriver att kvinnan hade en korsett och trosor på sig vid våldtäkten (och i detta fall visserligen också att mannen endast hade kalsonger på sig). Även i flera av de andra rättsfallen nämndes att målsägandena vid våldtäkten var klädda i klänning eller strumpbyxor, som är typiskt kvinnliga klädesplagg. Kvinnornas klädsel värderas dock inte i domstolens resonemang, utan påtalas endast i förbifarten. Jag kan dock inte se att det alltid finns

²⁰ Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 15619- 10

relevanta skäl att beskriva specifikt hur kvinnan var klädd, eftersom det inte alltid har någon betydelse för beskrivningen av händelseförloppet. Jag har ovan, under rubriken Exempel ur verkligheten, nämnt ett par fall från de olika domstolarna där man beskriver hur kvinnan var klädd. I ett rättsfall från Södertälje påpekas exempelvis att kvinnan hade kort kjol och uringad tröja på sig.²¹

Ur ett genusrättsvetenskapligt perspektiv ger fakta om klädsel i kombination med uppgifter om alkoholintag och festande som förekommer i det stora flertalet av fallen betydligt mer information om kvinnorna i rättsfallen än om männen. I många fall sägs ingenting vare sig om männens klädsel eller om deras alkoholintag. Därigenom flyttas fokus från den manliga gärningsmannen till det kvinnliga offret, trots att det inte är hon som agerar under våldtäkten. Ur en rättssociologisk synvinkel utmålas offren därigenom också som långt ifrån fläckfria kvinnor och berusning är som ovan nämnts en starkt negativ faktor för en kvinna i egenskap av våldtäktsoffer. En kvinna som dessutom frivilligt följer med mer eller mindre okända män har enligt ett synsätt som skuldbelägger offret dessutom tagit ett eget initiativ ett steg närmare att bli våldtagen. I Amnestys enkätundersökning framgår att mer än var femte tillfrågad anser att kvinnan bär ett eget ansvar vid våldtäkt om hon klär sig eller beter sig på ett utmanande sätt. De äldre tillfrågade tyckte i ännu högre grad att det ligger i kvinnans eget ansvar. Det är en påtaglig del av de tillfrågade och rimligen finns dessa värderingar även i någon mån hos domare och nämndemän i landets domstolar, som avgör just våldtäktsmål.

Kan det vara så att skälet till att man tar upp en sådan omständighet som vad kvinnan har haft på sig är av den arten att domstolen tycker att det har betydelse? Frågan som jag ställde mig själv var hur domstolen tänkte när den bestämde sig för domen? Den domstol som fäster vikt vid hur kvinnan har varit klädd, kommer troligtvis aldrig att skriva ut det i domskälen. Den kommer i sådana fall sannolikt aldrig att skriva eller säga hur den har tänkt när man har kommit fram till domen, eftersom det inte är accepterat som ett juridiskt resonemang och inte heller har att göra med rekvisiten i lagtexten eller hur de enligt förarbeten och praxis ska tillämpas.

Nämnas bör även att detta inte är något som är på väg att försvinna från våra rättegångar, eftersom majoriteten av rättsfallen jag analyserar är aktuella mål. Rättsfallet där man har tagit upp att kvinnan var klädd i korsett och trosor är till exempel från

²¹ NJA 1991 s.83, DB 1832-98 Södertälje tingsrätt

2010²² och Södertörns tingsrätt skrev i en dom från 2007 ”*Hon hade på sig de kläder hon lämnat kvar i lägenheten, dvs. en topp, jeans, underbyxor och trosor*”²³.

Som jag tidigare har behandlat under bakgrundsavsnittet förekommer att ovidkommande frågor ställs till målsäganden under våldtäktsrättegångar och att uppgifter om målsäganden som är irrelevanta för bedömningen av brottet ifrågasätts i domskälen, vilket kan bli till målsägandens nackdel vid den slutliga helhetsbedömningen. Dilemmat när det gäller denna typ av frågor är dock att ett alltför restriktivt hållningssätt riskerar att ha negativ inverkan på rättssäkerheten, vilket är ett argument som ofta förs fram i sammanhanget för att ge påträngande frågor till våldtäktsoffer existensberättigande. Att värnandet om rättssäkerheten är bland de viktigaste uppgifterna domstolen har och en ledstjärna inom svensk rätt skriver nog alla jurister och samhällsmedlemmar under på. Den bör, och ska, inte tummas på. Dock kan man i diskussionen ana en tendens till att hänvisa till rättssäkerheten för att undvika att behöva diskutera själva problemet; att ett eventuellt hot mot rättssäkerheten blir ett trumfkort att gömma sig bakom för dem som anser att ”gränsfallsfrågor” ska få ställas.

Att rättssäkerheten är ett svårt dilemma ska inte förringas, men samtidigt får man inte glömma att alla offer har en rättssäkerhet som också måste värnas om. De ska kunna lita på att de möts av en rättvis domstol där deras rättigheter skyddas och deras integritet respekteras, oavsett vilket kön de har, om de var berusade när de blev utsatta för brott eller hur deras sociala bakgrund ser ut. När våldtäktsoffer utsätts för otillåtna frågor utan något ingripande anser jag att detta inte uppfylls, och därmed att deras rättssäkerhet inte tillgodoses.

I de rättsfall jag har studerat har det inte framkommit att några sådana frågor har ställts eller att det har fästs vikt vid exempelvis målsägandens tidigare sexliv. Som exempel kan istället nämnas en dom från Södertälje tingsrätt där offrets sexliv före och efter våldtäkten tillmätts relevans.²⁴ Att detta skulle vara relevant i frågan huruvida en våldtäkt ägt rum eller inte finner jag helt otänkbart. Denna syn på kvinnlig sexualitet är aldrig någonsin till fördel för kvinnor. Det är däremot en norm som inte bara ursäktar, utan näst intill legitimerar mäns övergrepp, vilket i slutändan leder till

²² Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 15619- 10

²³ B 9809-07, Södertörns tingsrätt, 2007-11-28, s. 9

²⁴ DB 1832-98, Södertälje tingsrätt

en bristande rättsskipning. Det känns som ett förlegat sätt att upprätthålla en förlegad syn på mäns respektive kvinnors värde i samhället.

De enskilda värderingarna tyglas av våra lagregler, samtidigt som ett visst tolkningsutrymme alltid ges. Jag är av den uppfattningen att fördelarna med detta tolkningsutrymme överväger dess nackdelar. För att bibehålla en något så när dynamisk rätt, med en förmåga att ”se utanför” lagen måste detta utrymme ges. Problemet uppstår istället angående hur det ska användas. Att minska tolkningsutrymmet för att vinna en mer ”värderingsfri” rätt anser jag inte vara den rätta vägen.

Jag vill värna möjligheten för rätten att värdera fritt. Det bör istället satsas på vidareutbildning och dylikt för att åstadkomma en förändring i praktikers attityder och värderingar istället för att minska utrymmet för värderingar som sådana. Jag anser att rätten måste ändra hur den använder sitt tolkningsutrymme när det kommer till det här problemet. För mig har det varit relativt uppenbart att det till stor del grundas på förlegade åsikter och föråldrade värderingar om kvinnor (och män för den delen) som har fått hänga kvar i rättssystemet av ”tradition”. Sådan stagnering måste belysas och vädras bort. För att en utveckling och förbättring skett inom området, går att konstatera. Principen om att rätten inte ska beakta omständigheter som saknar relevans för målet har funnits i nästan trettio år, men dess tillämpning och efterlevnad kan i många fall ifrågasättas. Samhällsdebatten har varit stor och förhoppningsvis resulterat i en pekpinne för rättsväsendet. En ökad medvetenhet om de förhållanden som enligt genusrättsvetenskapliga och rättssociologiska teorier påverkar våldtäktsmål skulle enligt min mening göra stor nytta för utvecklingen mot en rättstillämpning grundad på jämställda värderingar och med målet att faktorer som kön och sociala förutsättningar ska ha minimal betydelse.

De genusrättsvetenskapliga teorierna kan också hjälpa till att svara på varför ingen JK hittills har valt att agera mot företeelsen. Alla tidigare JK innan Anna Skarhed har varit män och att de styrs av en manlig norm är inte orimligt att förutsätta. Att de som har sett ett vidare perspektiv har valt den doxiska anslutningen istället för en motreaktion är inte heller orimligt. Problemet med kvinnors utsatta situation i våldtäktsmål har under det senaste årtiondet varit uppmärksammat i media, men från dåvarande JK Göran Lambertzs sida har det varit relativt tyst. Rättsväsendet har ett ansvar för att rättstillämpningen sker i linje med de rättsnormer som finns och om så inte sker ska det korrigeras oavsett samhällsdebatt eller inte.

Det är ett stort problem i sig att kvinnor tror att de kan få bära skulden om de blir våldtagna, till exempel på grund av sitt beteende eller sin klädsel, oavsett om så är fallet eller inte. Den manliga hegemonin i rätten påverkar inte bara målsäganden, utan kvinnor i största allmänhet. Många kvinnors liv präglas av rädsla för att bli våldtagna, men även för att genomgå en föga jämställd rättslig process efter ett övergrepp. Jag ställer mig skeptisk till att värnandet om de få tilltalade männens rättssäkerhet ska upprätthållas så till den milda grad att det leder till negativa effekter för större delen av den kvinnliga befolkningen.

Jag har många gånger under arbetet ställt mig frågan om det verkligen är rätten som är bäst lämpad att ändra en rådande samhällsnorm. Jag menar dock att en ändrad rättstillämpning skulle kunna förändra samhällsnormen på sikt genom att signalera en förändring av värden och attityder. Viktigt i denna utveckling är att rätten inte befäster den rådande samhällsnormen och att rätten tydliggör sin ståndpunkt mot skuldbeläggande av våldtäktsoffer. Ett föredömligt exempel på hur en annan norm än den manliga slutligen har tillämpats är utgången i det så kallade Stureplansmålet där fokus skiftade från att i tingsrätten haft den kvinnans sexualitet i centrum till att i hovrätten granska de åtalade männens sexliv och deras preferenser.

Slutligen vill jag betona att jag anser att rättsväsendet måste vara det som anger vad som är rätt och fel, för det förväntar sig samhället. Rättsväsendet måste styra samhällsnormen i rätt riktning och kräva att det som lagstiftats ska följas av alla. Ett övergrepp är ett övergrepp och den enda som bär skulden för en våldtäkt mot en kvinna är mannen som begår brottet. Inte kvinnan som blir utsatt. Skuldbeläggande av våldtäktsoffer har inte i någon rättssal att göra.

5. Källförteckning

Lagtext

Brottsbalk (1962:700)

Regeringsformen

Rättegångsbalk (1942:740)

Enkät

Amnesty International, *Var går gränsen? En attitydundersökning om våldtäkt?*, Stockholm, 2008

Finns på

[http://www2.amnesty.se/hem.nsf/72dfd68fbed89de7c12572120027739f/e453d6ec594afa3cc1257439004fa6e1/\\$FILE/Enk%C3%A4trapporten_Slutgiltig.pdf](http://www2.amnesty.se/hem.nsf/72dfd68fbed89de7c12572120027739f/e453d6ec594afa3cc1257439004fa6e1/$FILE/Enk%C3%A4trapporten_Slutgiltig.pdf)

Rättsfall

Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 996-10

Göteborgs tingsrätt Mål nr B 3791-10

Göteborgs tingsrätt Mål nr B 12369–10

Göteborgs tingsrätt Mål nr B 13712–10

Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 16225- 10

Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 15619- 10

Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 13796- 10

Göteborgs Tingsrätt, Mål nr B 18300- 10

Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14180- 09

Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14276- 10

Göteborgs tingsrätt, Mål nr B 14727- 10

B 327-07, Nacka tingsrätt, 2007-04-03, s. 5

B 9809-07, Södertörns tingsrätt, 2007-11-28, s. 9

B 235-08, Södertörns tingsrätt, 2008-02-13

B 2307-06, Stockholms tingsrätt, 2007-11-28, s. 3

NJA 1991 s.83, DB 1832-98 Södertälje tingsrätt

Litteratur

Abbott, Pamela och Wallace, Claire, *Introduktion till sociologi : feministiska perspektiv*, Studentlitteratur, Lund, 1998

Axberger, mfl, *Felaktigt dömda – rapport från JK:s rättssäkerhetsprojekt*, Eddy.se, Visby, 2006

Diesen, Christian och Lernestedt, Claes, *Likhet inför lagen*, Natur och kultur, Stockholm, 2005

Gunnarsson, Åsa och Svensson, Eva-Maria, *Genusrättsvetenskap*, Studentlitteratur, Lund, 2009

Wennstam, Katarina, *Flickan och skulden : en bok om samhällets syn på våldtäkt*, Bonnier, Stockholm, 2004